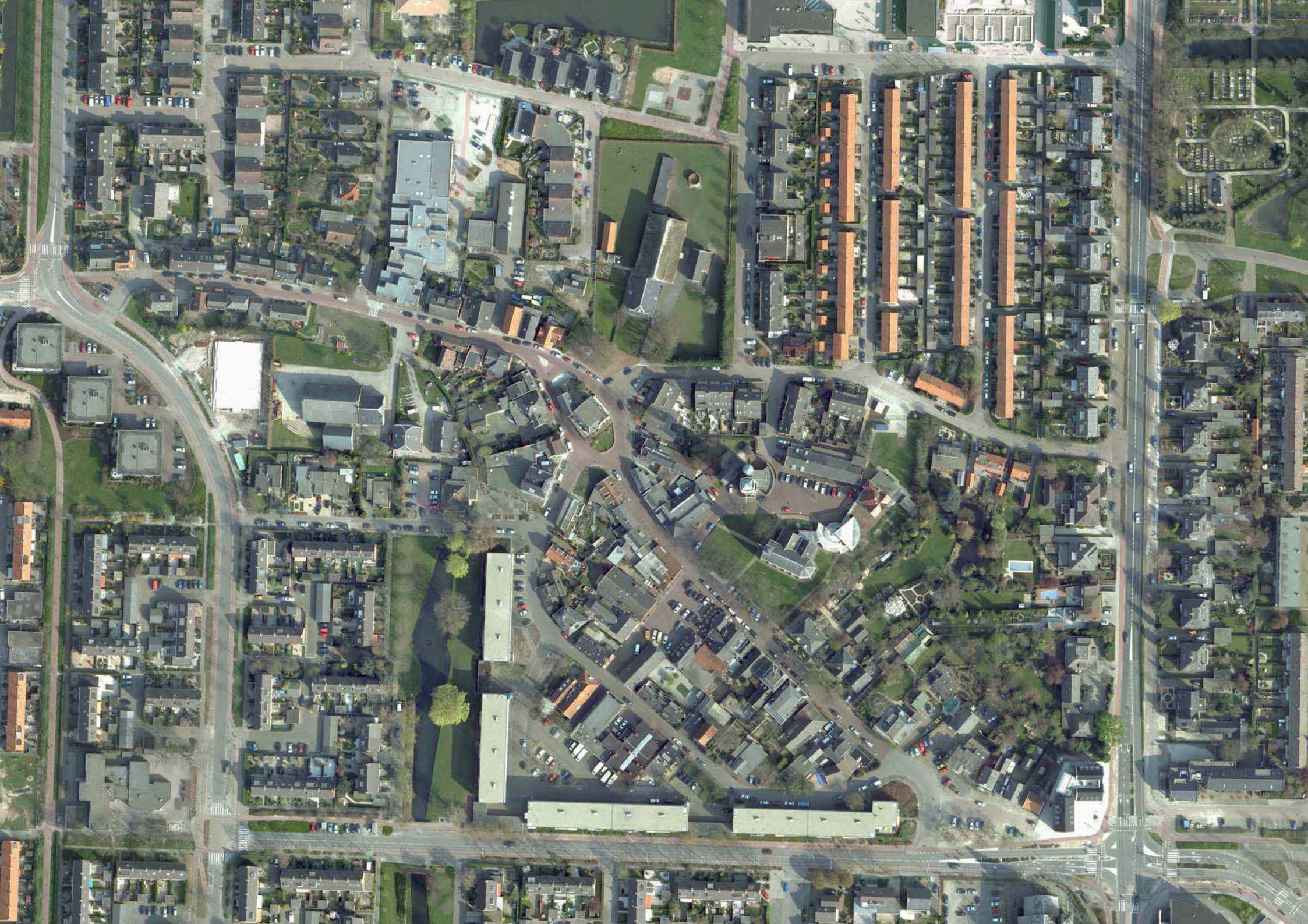

Oude Dorpskern

Gemeente Barendrecht concept augustus 2008

Beeldkwaliteit beschermd dorpsgezicht
waar oud het nieuwe ontmoet

INHOUD

1. INLEIDING	5	6. BESCHERMD DORPSGEZICHT	47
aanleiding		cultuurhistorische waarden	
doel en status		aanwijzen en begrenzing	
leeswijzer			
2. PLANOLOGISCHE CONTEXT	7	7. RICHTLIJNEN	48
structuurvisie en centrumontwikkelingen		openbare ruimte	
vigerend bestemmingsplan		bebouwing en erven	
welstandsnota			
reclamebeleid		8. IMPLEMENTATIE	54
monumentenwet en –verordening		procedure beschermd dorpsgezicht	
		bestemmingsplan of beheersverordening	
3. CULTUURHISTORISCHE CONTEXT	13	welstandsbeleid	
ontstaansgeschiedenis			
historische lijnen en ruimten			
cultuurhistorische waarden			
monumenten			
4. RUIMTELIJKE CONTEXT	25		
structuur openbare ruimte			
inrichting openbare ruimte			
functionele structuur			
bebouwing en gevels			
5. VISIE en WAARDERING	41		
conclusies			
waardering			

Bronnen

Colofon

[Studiegebied]

Het studiegebied bestaat uit het gebied tussen de Schaatsbaan, 1^e Barendrechtseweg, Hoefslag, Albert Schweitzer en de Piet Heinstraat.

Voor de afbakening van het Beschermd Dorpsgezicht en voor het toepassingsgebied van de richtlijnen is gericht gekeken naar de Dorpsstraat en de Singel met directe omgeving.

1. INLEIDING

De Oude Dorpskern is door haar historische en sociaal-culturele betekenis een waardevol gebied in Barendrecht. Het gebied is bijzonder door de structuur, die wordt gevormd door een dijk met een bocht rond een terp en de lager gelegen Dorpsstraat. Deze opzet van de Oude Dorpskern is uniek op de Zuid-Hollandse eilanden en is, ondanks enige verdichting, gaaf bewaard gebleven.

De gemeente heeft daarom op initiatief van de monumentencommissie besloten om te onderzoeken hoe we deze waarden en kwaliteiten kunnen behouden en waar mogelijk kunnen versterken. In een Aanzetnotitie van ir. M.A. Ouwens is namens de monumentencommissie een eerste inventarisatie verricht naar de kenmerken, betekenis en waarden van de oude Dorpskern. Deze notitie vormt de basis voor het voorliggende beeldkwaliteitplan en de aanwijzing tot een gemeentelijk beschermd dorpsgezicht.

Doel en status

Het doel van deze nota is om een onderlegger te bieden voor het aanwijzen van de Oude Dorpskern als gemeentelijk beschermd dorpsgezicht, zoals omschreven in artikel 15 van de gemeentelijke monumentenverordening. Het gaat hierbij in eerste instantie om handhaving van de aanwezige kwaliteit. Ten behoeve van de gewenste kwaliteits-handhaving zijn richtlijnen gegeven hoe deze kwaliteiten beschermd kunnen worden.

Door een vertaling in een visie en waardering van het plangebied, biedt deze nota tevens enkele handvaten ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in brede zin.

Leeswijzer

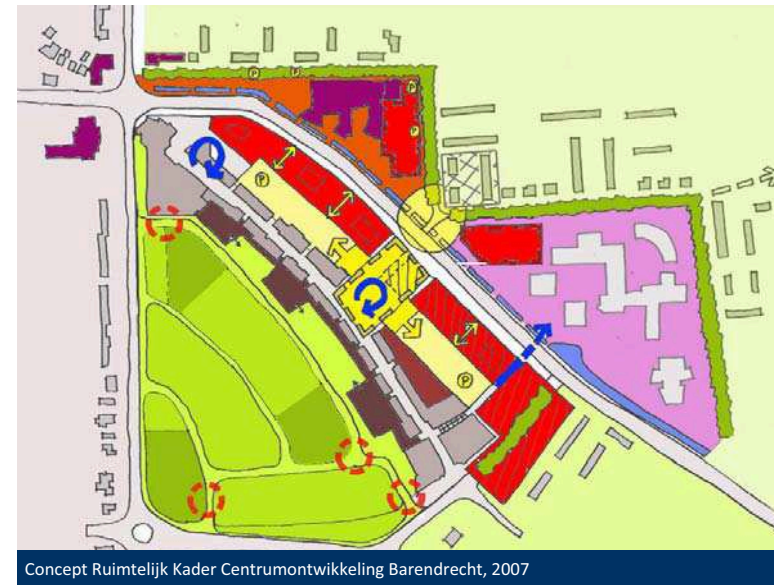
Om de historische en ruimtelijke identiteit te omschrijven en te waarderen zijn in hoofdstuk 2 t/m 4 de planologische, de cultuurhistorische en de ruimtelijke context beschreven. Deze inventarisatie heeft geresulteerd in een waardering en een visie (hoofdstuk 5) voor het plangebied.

Ten behoeve van de aanwijzing tot gemeentelijk beschermd dorpsgezicht zijn in hoofdstuk 6 de specifieke begrenzing en een overzicht van de te beschermen karakteristieken weergegeven. Samen met de cultuurhistorische context in hoofdstuk 3 kan dit beschouwd worden als de redengevende beschrijving.

Het uitsluitend aanwijzen van een gemeentelijk beschermd dorpsgezicht is onvoldoende om de aanwezige kwaliteiten integraal te beschermen of te versterken. Daarom biedt dit beeldkwaliteitplan een breder kader met richtlijnen gericht op de openbare ruimte, bebouwing en erven. Aansluitend zijn in hoofdstuk 8 aanbevelingen gegeven omtrent vervolgstappen voor een bestemmingsplanherziening en de afstemming met het welstandsbeleid.

“De historische uitstraling van het ‘oude centrum’, de omgeving in en om het Doormanplein, wordt versterkt. De monumenten zijn voor onze gemeente zeer waardevol en worden daarom extra beschermd. Om deze extra bescherming ook in juridische zin mogelijk te maken, is het belangrijk dat de oude dorpskern wordt aangewezen tot beschermd dorpsgebied. Hiervoor dient het bestaande bestemmingsplan te worden gewijzigd. Om de zichtbaarheid van de monumenten te verbeteren, wordt tevens een deel van het gebied autoluw gemaakt.”

[Barendrecht in 2025]

2. PLANOLOGISCHE CONTEXT

Structuurvisie en centrumontwikkelingen

In 2004 heeft de gemeente een Structuurvisie vastgesteld met als doel om inzicht te bieden in de resterende ruimtelijke ontwikkelingen van Barendrecht. In deze visie worden verschillende concrete ontwikkelingsmogelijkheden behandeld. In dit kader zijn met name de centrumontwikkelingen van belang en dan voornamelijk de relatie tussen de Middenbaan en de Oude Dorpskern.

Een ander noemenswaardig standpunt is het beleidsuitgangspunt ten aanzien van kleinere bouwlocaties. Conform de structuurvisie dient hier terughoudend mee te worden omgegaan. Alleen indien sprake is van een duidelijke verbetering van de ruimtelijke structuur, en een kwalitatief hoogwaardige oplossing, wordt medewerking verleend. Uitgangspunt hierbij is een beperkte hoogte, aangepast aan omgeving en die het bestaande stedelijke weefsel niet zullen veranderen.

Aansluitend op de structuurvisie is in 2007/2008 een visie 'Barendrecht in 2025' ten aanzien van Barendrecht voor de middenlange termijn samengesteld. Deze visie geeft richting aan de ruimtelijke, economische en sociale toekomst van Barendrecht. Deze toekomstvisie is tot stand gekomen na intensief overleg met ondernemers, inwoners, ambtenaren, verenigingen en scholieren. In één van de besproken perspectieven worden termen genoemd zoals; kleinschaligheid, dorps, groen, ambachtelijk, etc.

Daarbij wordt terecht de opmerking geplaatst dat deze uitgangspunten de ontwikkeling van Barendrecht als innovatieve, moderne en jonge gemeente in de weg staan.

Ten aanzien van het centrum wordt aangegeven dat de ambitie is om Barendrecht een levendig, gezellig, overzichtelijk en onderscheidend centrum te geven. Daarbij wordt met betrekking tot de Oude Dorpskern het standpunt ingenomen om deze aan te wijzen als beschermd dorpsgezicht.

De afgelopen jaren is gewerkt aan de plannen voor de ontwikkeling van het centrum. Het 'Ontwerp Structuurvisie Centrumontwikkelingen' (2008) is daarvan een eerste resultaat en biedt een strategisch beleidsdocument dat de hoofdlijnen van de voorgenomen centrumontwikkeling en de hoofdzaken van het daartoe te voeren beleid beschrijft. De centrumontwikkelingen zijn gericht op grootschalige veranderingen langs de Middenbaan en de Binnenlandse Baan.

In de voorgestelde planvorming voor het centrum wordt weinig aandacht geschonken aan de relatie met de Oude Dorpskern. In het kader van de ruimtelijke kwaliteit wordt deze relatie wel benoemd, maar niet verder uitgewerkt tot een concreet voorstel of plan van aanpak.

[Bestemmingsplan]

Het hiernaast opgenomen overzicht is een weergave van de vigerende bestemmingen en belangrijkste verklaringen op basis van de vastgestelde plankaart behorende bij het bestemmingsplan 'Kern', zoals door de gemeenteraad vastgesteld op 30 januari 1984.

De aangegeven begrenzing is de huidige bestemmingsplangrens zoals die is vastgelegd door de komst van het nieuwe bestemmingsplan 'Centrum Noord' in 1998. Het is geen begrenzing voor een eventueel beschermd dorpsgezicht, zie daarvoor hoofdstuk 6.

Verklaring

- Bestemmingsplangrens
- Bebouwingsvlak
- Bestemmingsgrens
- Hoogte in meters
- Gebied bijgebouwen toegestaan
- Monument

Bestemming

- Woondoeleinden (Ma, Mb, Md, Wa, Wb, Wc)
- Bijzondere doeleinden (B.D.)
- Gemengde doeleinden (Gd)
- Detailhandeldoeleinden Horeca (Ho)
- Bedrijfsdoeleinden (B)
- Motorbrandstof verkooppunt (Mv)
- Agrarische doeleinden (A.D..)
- Nutsdoeleinden (N)
- Groendoeleinden openbaar groen
- Verkeersdoeleinden overige wegen
- Waterstaatsdoeleinden binnenwaterkering

Bestemmingsplan

Het gebied valt binnen het bestemmingsplan 'Kern' dat door de gemeenteraad is vastgesteld op 30 januari 1984. Het bestemmingsplan vormt het belangrijkste gemeentelijk instrument om sturing te geven aan ontwikkelingen binnen de Oude Kern. De planvoorschriften II.4 t/m II.7 van dit bestemmingsplan zijn in 1988 gedeeltelijk herzien vanwege onthouding van goedkeuring van de Kroon. De onthouding is gebaseerd op de te grote uitbreidingsmogelijkheden van het totale bedrijfsvloerenoppervlak voor bestemmingen met 'Gemengde doeleinden' en 'Detailhandelsdoeleinden'.

Op 16 februari 1998 is door de raad het grootste deel van het plan vervangen door het bestemmingsplan 'Centrum Noord'. Het nieuwe bestemmingsplan van 1998 had als voornaamste doel om af te stemmen met de structuurvisie waarin mogelijkheden waren opgenomen voor uitbreiding van centrumfuncties.

Het studiegebied valt echter nog steeds in het oorspronkelijke bestemmingsplan 'Kern' van 1984. Uitzondering is de boerderij aan de Dorpsstraat 168. Het bestemmingsplan omvat een uitgebreide toelichting, de voorschriften en een plankaart waarop die bestemmingen worden aangegeven.

Daarnaast zijn diverse bijlagen opgenomen, zoals inventarisatiekaarten. Het plan is een duidelijk voorbeeld van een beheersplan, met als hoofddoel conservering van bestaande bestemmingen.

De bestemmingen in het gebied zijn divers en volgen de bestaande functies ten tijde van het opstellen het bestemmingsplan. De planvoorschriften zijn vrij consoliderend van aard, maar er is wel bewust gekozen om meer ruimte te bieden voor het bebouwen van zij- en achtererven.

Het beschrijvende karakter van het bestemmingsplan heeft de afgelopen 20 jaar geleid tot meerdere vrijstellingsprocedures ex art. 19 WRO, om deze manier toch grotere ontwikkelingen door te laten gaan. Zo hebben er, in een meer eigentijdse bouwstijl, uitbreidingen plaatsgevonden bij de Watertoren en de dorpskerk. En zijn op enkele plaatsen nieuwbouwprojecten gerealiseerd die in eerste instantie niet passen binnen de voorschriften van het bestemmingsplan, zoals het plan 'De Boom I' ter plekke van het voormalig benzinepomp op het de kruising van de Dorpsstraat met de 1^e Barendrechtseweg.

“De oude dorpskern is een consolidatiegebied. Het beleid is er op gericht de cultuurhistorische kwaliteiten te behouden en waar mogelijk te versterken. Dit kan voornamelijk gerealiseerd worden door het restaureren van bebouwing, in oorspronkelijke staat herstellen van dissonante gevels en afstemming in het kleur- en materiaalgebruik.”

[Welstandsnota gebied 1: Oude Dorp]

Welstandsnota

Op 1 januari 2003 is de gewijzigde Woningwet in werking getreden. De welstandscommissie mag haar advies uitsluitend baseren op de welstandscriteria zoals die zijn opgenomen in een welstandsnota. Naast het bestemmingsplan is daarmee ook de welstandsnota een belangrijk beleidsinstrument dat inzicht geeft in de stedenbouwkundige en architectonische waardering, mogelijkheden en ambities.

Op 24 mei 2004 heeft de gemeenteraad van Barendrecht de welstandsnota vastgesteld. Met een gebiedsgericht beleid wil de gemeente ervoor zorgen dat nieuwe gebouwen en bouwwerken passen bij de karakteristiek van de directe omgeving. Binnen het grondgebied van de gemeente komen verschillende soorten gebieden voor, elk met een eigen kwaliteit en karakteristiek.

De welstandsnota onderscheidt drie niveaus van welstandstoezicht: Niveau 1 (gevoelige en/of bijzondere welstandsgebieden), Niveau 2 (reguliere welstandsgebieden) en een Niveau 3 (welstandsvrije gebieden). Binnen de gemeente Barendrecht zijn geen welstandsvrije gebieden (niveau 3) aangewezen. Voor de Oude Dorpskern is niveau 1 van toepassing, met als streven het restaureren van bebouwing, het in oorspronkelijke staat herstellen van dissonante gevels en afstemming van nieuwbouw met de bestaande context in kleur en materiaalgebruik.

De welstandscriteria voor het ‘Oude Dorp’ zijn gericht op het behouden van het dorps karakter met weinig mogelijkheden voor nieuwe impulsen. Voor het afwijken op de gebiedsuitwerking heeft de welstandscommissie de mogelijkheid om het bouwplan te toetsen aan de zogenaamde algemene welstandscriteria.

In de welstandsnota wordt expliciet aangegeven dat het vanuit de monumentenzorg wenselijk wordt geacht dat het monumentenbeleid integraal onderdeel is van het welstandsbeleid. Echter is voor het bouwen aan en nabij monumenten in de nota geen apart beoordelingskader opgenomen.

Reclamebeleid

Momenteel is de “Nota Welstandsbeleid Reclame-uitingen” in de gemeente Barendrecht van kracht als bijlage verbonden aan de welstandsnota. In deze nota zijn richtlijnen opgenomen voor reclametoepassingen in de Oude Dorpskern. Uitgangspunt is om gezien het specifieke karakter terughoudend om te gaan met reclame-uitingen, waarbij de reclame past binnen de sfeer. Dus afgestemd op de actuele kleurstelling van de historische omgeving met gedempte kleuren. De richtlijnen geven de positionering en maximale maatvoering aan. De richtlijnen hebben tot op heden naar behoren gefunctioneerd.

Monumentenwet 1988 en monumentenverordening

Volgens de monumentenwet 1988 kan het Rijk een pand als beschermd Rijksmonument aanwijzen. Dat betekent concreet dat wijzigingen aan het gebouw alleen mogen plaatsvinden met een bouw- en monumentenvergunning. Tevens is in de Monumentenwet bepaald dat er beschermde stads- en dorpsgezichten door de minister kunnen worden aangewezen. Niet alleen het Rijk, maar ook een gemeente kan monumenten of stads- en dorpsgezichten aanwijzen.

De gemeente Barendrecht telt 17 rijksmonumenten en 72 gemeentelijke monumenten. De gemeentelijke monumentenverordening door de Raad vastgesteld op 26 februari 2007, biedt de mogelijkheid voor het aanwijzen van 'van gemeentewege beschermde dorpsgezichten'. Op dit moment zijn er nog geen beschermde gemeentelijke dorpsgezichten aangewezen.

Het aanwijzen van een gemeentelijk beschermd dorpsgezicht heeft tot doel om de cultuurhistorische waarden van het gebied te beschermen. Dit wordt bewerkstelligd door onder andere het verbod een bouwwerk geheel of gedeeltelijk te slopen zonder een vergunning van het college. Maar vooral door het vaststellen van een bestemmingsplan waarin de te beschermen karakteristieken worden opgenomen.

Daarnaast biedt een redengevende beschrijving van een beschermd dorpsgezicht een toetsingskader voor de monumentencommissie bij de beoordeling van bouwvergunningaanvragen. Het is logisch dat bij beoordeling van bouwplannen binnen een eventuele beschermd dorpsgezicht nauwkeuriger wordt gekeken naar de historische context. Om de proceduredtijd voor vergunningaanvragen niet te vertragen is een nauwe samenwerking tussen welstandscommissie en monumentencommissie van belang.

In artikel 1 van de gemeentelijke Monumentenverordening is de volgende definitie gegeven van een dorpsgezicht: "groep van onroerende zaken die van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun onderlinge ruimtelijke of structurele samenhang dan wel hun wetenschappelijke of cultuurhistorische waarde en in welke groepen zich één of meer monumenten bevinden."

In deel C, artikelen 15 t/m 20 van de verordening, vindt de wettelijke uitwerking hiervan plaats, compleet met beschrijving van de voorwaarden, procedure en beschermingswijze. De monumentencommissie speelt bij de aanwijzingsprocedure een centrale (adviserende) rol. Ter bescherming van een beschermd dorpsgezicht stelt de gemeenteraad een bestemmingsplan vast als bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

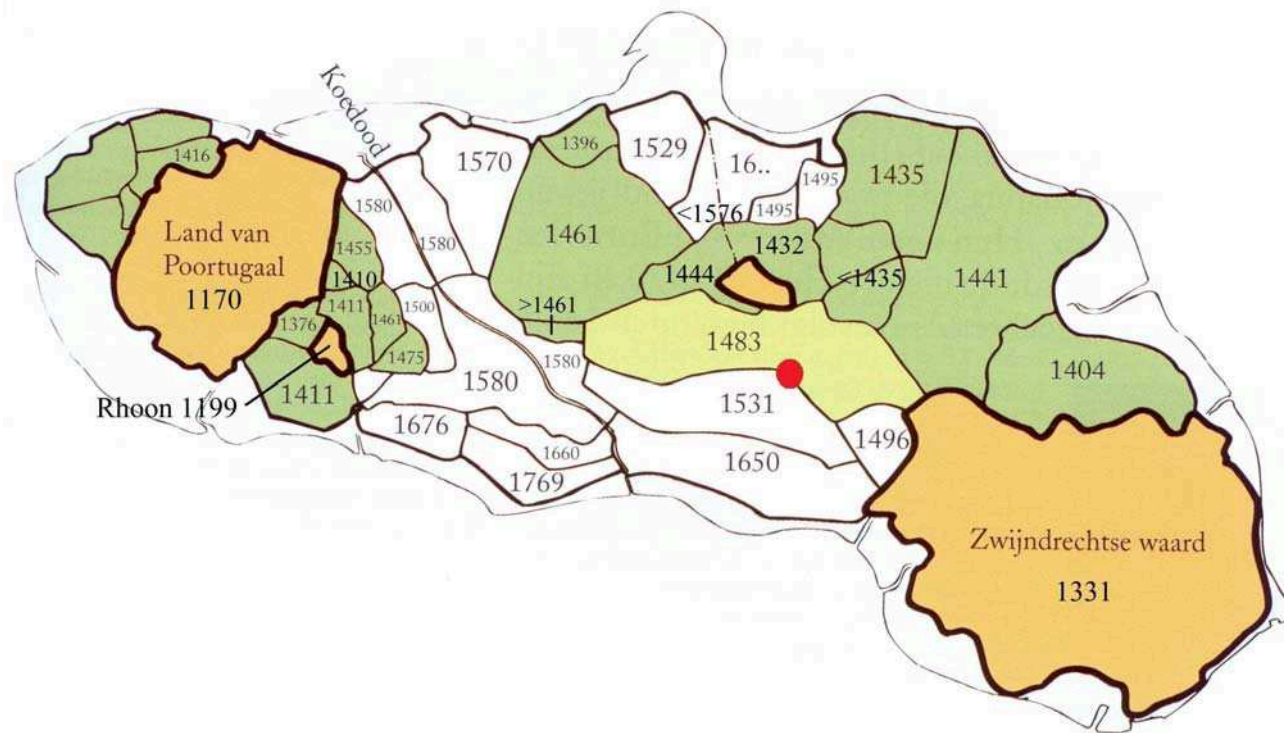
Monumentale deurlijst met pilasters

Detailering mede bepalend voor monumentale waarde

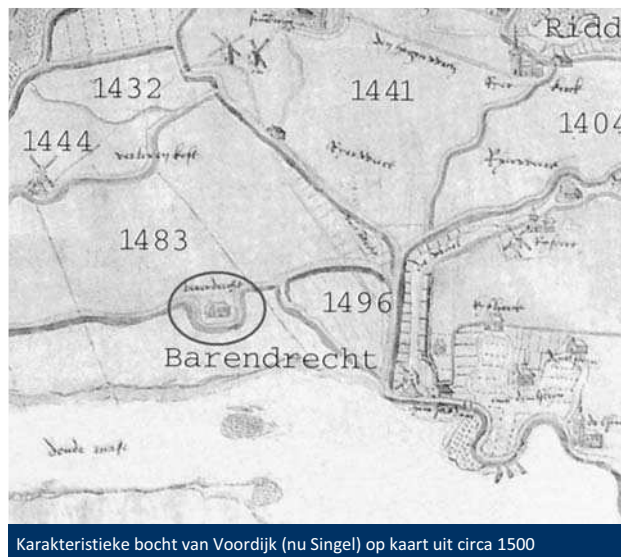
[Inpoldering IJsselmonde]

Deze kaart toont de vorm van het huidige eiland IJsselmonde in de tijd dat de eerste polder van Barendrecht ontstond. De gele gebieden waren droog gebleven bij de overstromingen in de 14de en 15de eeuw (Poortugaal, de Zwijndrechtse Waard en het kleine Lombardijen). De Binnenlandse polder is lichtgroen aangegeven, met de plaats van het dorp Barendrecht aangegeven met een rode stip. De groene gebieden zijn dan al weer ingepolderd. De witte gebieden zullen later worden ingepolderd. Uit: *IJsselmonde toen en nu* p.27

De kaart uit omstreeks 1500 toont hoe het dorp Barendrecht is gesitueerd binnen de dijk van de Binnenlandse polder. De kaarttekenaar toont prominent hoe de Voordijk (nu Singel) een bocht maakt rond de dorpskerk. Uit: *IJsselmonde toen en nu* p.21

Op de kaart van omstreeks 1820 is duidelijk de bebouwing te zien ter weerszijden van de Voordijk, met daarachter een sloot. De sloot aan de noordzijde staat in verbinding met het water rondom de dorpskerk. De sloot aan de zuidzijde is de Voordijkse Watering. Deze staat in verbinding met het water van de Oude Haven. De oude Haven is op deze kaart overigens niet getekend omdat dat op een ander kadastraal kaartblad valt. De structuur van het dorp is sindsdien onveranderd. Uit: *Kadastrale minuut 1812-1831*, www.watwaswaar.nl

Karakteristieke bocht van Voordijk (nu Singel) op kaart uit circa 1500

De Oude Dorpskern omstreeks 1820

3. CULTUURHISTORISCHE CONTEXT

Ontstaansgeschiedenis

In het verre verleden kon in de moerasbossen achter de strandwallen van de Hollandse kust veen tot ontwikkeling komen. Zo zijn de grote Hollandse veengebieden ontstaan. In de delta ontstond een overgangsgebied waarin zowel de rivieren als de zee hun invloed hadden.

Tussen de kreken en de geulen lagen hogere veeneilanden, temidden van aan- en afslibbende gorzen. Vanaf het jaar 1000 werden de eerste gebieden bedijkt om ze te beschermen. De hoge gebieden als eerste. De Riederwaard, het midden van het huidige eiland IJsselmonde, was aan het eind van de 13de eeuw bedijkt. Door de stijging van de zeespiegel stonden deze waarden onder druk en in 1374 braken de dijken van o.a. de Riederwaard door en het grote gebied bleef lange tijd onder water staan. Het dorp Barendrecht, wat al in 1264 wordt vermeld, houdt op te bestaan. Na de St. Elisabethsvloed (1421) slibden de gebieden gaandeweg weer aan en begon het proces van inpolderen. Dit gebeurde stapsgewijs, waarbij de schilvormige aanwassen werden bedijkt. Zo ontstond rond het huidige dorp Barendrecht een systeem van parallelle, min of meer oost – west lopende dijken.

Van belang voor de vorming van het dorp Barendrecht was de inpoldering van het Binnenland van Barendrecht (1483). Een hooggelegen terp werd binnen de bedijking gebracht. Daarop bouwde men de kerk (1510-1512) en daar direct omheen ontstond Barendrecht als dijkdorp. Het dorp lag in het zuiden van de polder en was direct aan het water gelegen. Door de verdere bedijking van het Buitenland van Barendrecht (1531) en de Zuidpolder (1650) kwam het dorp te midden van polders te liggen. Er werd een verbinding met het buitenwater (de Oude Maas) gegraven. De huidige Oude Haven in de Zuidpolder is hiervan het restant.

Ontwikkelingen tot 1900

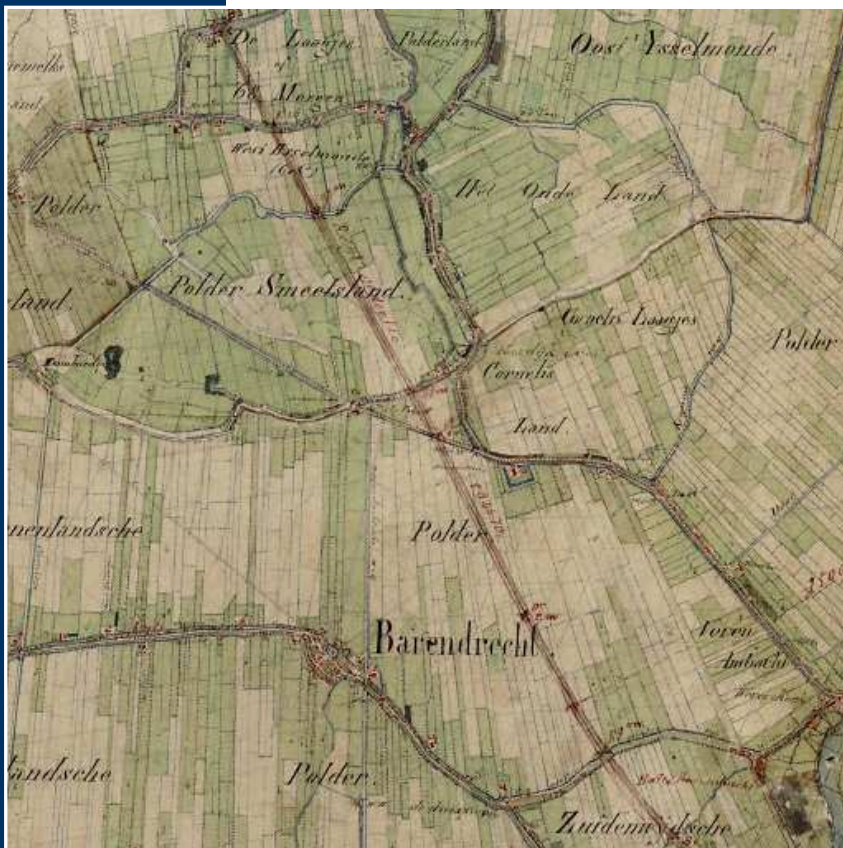
Het dorp ontwikkelde zich tot dijklint met een verdichting rond de kerk. Nadat de waterkerende functie was verval kon ook de buitenzijde van de dijk Voordijk/Singel bebouwd worden. Het dijklint heeft woonhuisbebouwing dicht opeen boven aan de kruin van de dijk en ruim gelegen boerderijen onder aan de dijk. Dit kenmerkende onderscheid geeft aan dat de woonhuizen zich oriënteerden op de dijk als verbindingsweg, en de boerderijen zich oriënteerden op het achterliggende land. Deze structuur is, ondanks latere verdichting, nog gaaf aanwezig.

Detail kaart 1820 met dorpskerk omringd door water

Detail kaart 1820 met 'Het Plein', nu Doormanplein

De ligging van Barendrecht in 1850. Ten noordoosten loopt de spoorlijn Rotterdam – Dordrecht. Verder wijkt de situatie nauwelijks af van de situatie in de eeuwen daarvoor. Lastig te zien, maar de plaatsen van de grote boerderijen rond de dorpskern zijn afleesbaar, waaronder de thans nog bestaande boerderijen Dorpzicht en Dorpsstraat 168. Bron: Militair topografische kaart van J.A. Besier, 1850, www.watwaswaar.nl

De dorpskern en omgeving omstreeks 1904. Ten westen van de dorpskern loopt de tramlijn ongeveer noord/zuid, met een tramstation direct ten westen van het dorp. Hier is de dorpskerk nog omringd door water. Voor het overige is de dorpskern nauwelijks veranderd. Bron: Grote Historische atlas Zuid-Holland, kaartblad 524 Oost en West Barendrecht.

Direct buiten het dorp sloot het landelijk gebied direct aan tegen het dijklint. De aanwezige voormalige boerderijen dicht bij de kern herinneren hier nog aan. Op het historische kaartmateriaal is ten zuiden van de dorpskern het kerkepad duidelijk zichtbaar, voor een deel langs de voormalige haven en voor een deel recht door het land naar de doorgang tot het huidige Doormanplein. Via dit kerkepad gingen 's zondags de bewoners van de zuidelijke polders via de kortste weg naar de dorpskerk.

De schaalgrootte van het dorp groeit maar langzaam. De situatie van ca. 1830 is vrijwel dezelfde als in 1900. Deze kernfunctie van het dorp wordt versterkt door de aanwezigheid van notabelenwoningen, zoals Waalestein, de dokterswoning en de pastorie en publiekstrekkingen zoals café's en winkels. Ook de bouw van het gemeentehuis, de school, de Gereformeerde kerk met pastorie, de watertoren en een broodfabriek versterken de kern functie.

In 1886 werd de brug over de Oude Maas in gebruik genomen. Hierdoor nam de betekenis van de Barendrechtseweg, ten oosten van het dorp, toe. Het was de noord-zuid verbindingsweg tussen Rotterdam en de Hoeksche Waard. Direct ten westen van het dorp verschijnt in 1898 een tramstation.

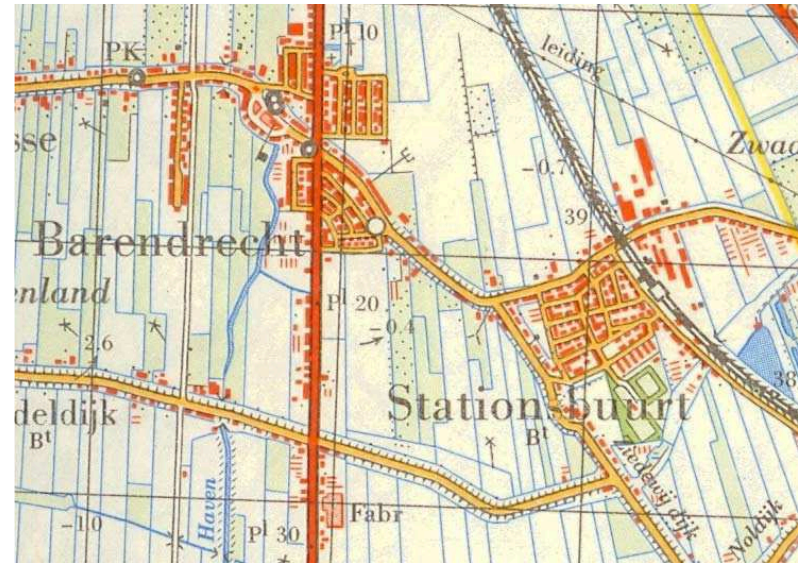
Ontwikkelingen in de 20^e eeuw

In de loop van de 20ste eeuw verschuift de kernfunctie vanuit de Oude Dorpskern naar andere gebieden. Er komt verdichting met woningbouw langs de Voordijk en langs de Talmaweg net ten westen van de tramlijn. Ook 'Het Kruispunt' van de Voordijk en de 1e Barendrechtseweg wordt geleidelijk volgebouwd. De bouw van de forse Gereformeerde kerk aan de Schaatsbaan versterkt de centrumpositie van dit knooppunt.

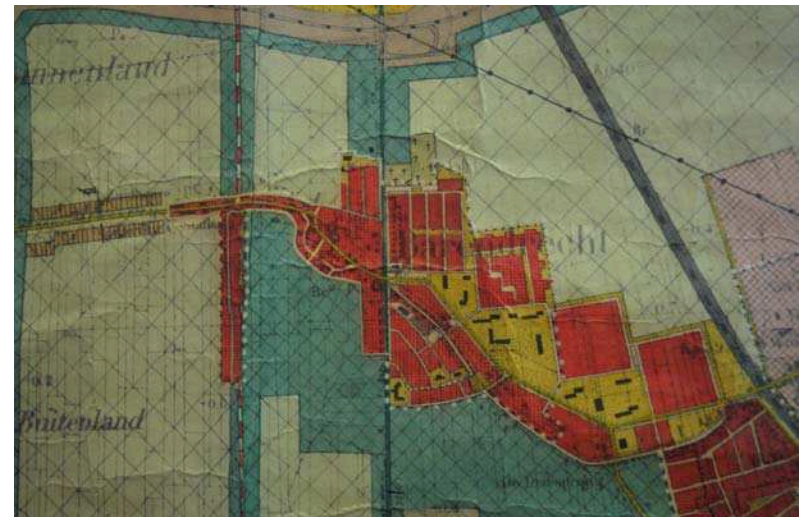
Ten noorden van de Oude Dorpskern en aan de andere kant van de Barendrechtseweg hebben de eerste 'groot-schalige' uitbreidingen plaatsgevonden, waaronder de Zeeheldenbuurt. De grootste uitbreiding van Barendrecht vindt echter plaats nabij het station en ten oosten van de 1^e Barendrechtseweg. In het uitbreidingsplan van begin jaren '60 is een rationele wijkopzet gekozen die de Stationsbuurt verbindt met de oude dorpskern. Ook de levendige functies als gemeentehuis en winkels verplaatsen zich naar de andere zijde van de 1e Barendrechtseweg. Deze opzet is in het patroon van Barendrecht nog herkenbaar.

Die situatie verandert wanneer Barendrecht een groeikern wordt. De Oude Dorpskern komt aan alle zijden ingesloten te liggen door nieuwe woonwijken. Die wijken hebben echter nauwelijks relaties, zoals verbindingswegen, met de Oude Dorpskern. De sterke groei van Barendrecht heeft de Oude Dorpskern daarom niet aangetast.

Het dorp en de omgeving in 1961. Bron: Topografische Dienst Delft, Stafkaart Departement Defensie

Rationele opzet van uitbreidingsplan 1960

Cultuurhistorische waarden

Cultuurhistorie is het begrip waarmee wordt aangegeven op welke wijze de mens in het verleden heeft ingegrepen in de hem omringende leefruimte, en in hoeverre die sporen nu nog herkenbaar zijn. Cultuurhistorie richt zich met name op archeologie, historische landschappen en stedenbouwkundige structuren en monumenten.

Archeologie

De Oude Dorpskern, met name het gebied direct rond de kerk, ligt op een terp; hoger dan het omringende gebied. Hier is bewoning vanaf de prehistorie. Daardoor is hier een zeer hoge kans op archeologische sporen, hoewel in de directe omgeving geen archeologisch waardevolle terreinen bekend zijn.

Historisch Landschap en Landschapelementen

Hier kan een onderscheid worden gemaakt tussen vlakken en lijnen. De vlakken worden gevormd door de voormalige polders die inmiddels zijn volgebouwd. De gaafheid en de herkenbaarheid van die vlakken is daarmee verloren gegaan. Er zijn echter nog wel historische lijnen in het gebied aanwezig. Het gaat dan om de Voordijk / Singel, de Barendrechtseweg, de voormalige trambaan en het water van de Oude Haven.

Nederzetting en monumenten

De vorming van de Oude Dorpskern is hiervoor reeds besproken. Door de stedenbouwkundige structuur, een dijk met een bocht rond de terp van de kerk, en de laaggelegen Dorpsstraat, is de Oude Dorpskern uniek voor de regio. Deze structuur is verdicht, maar nog gaaf aanwezig. De kern is in de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie Zuid-Holland dan ook terecht gewaardeerd als waardevol. De individuele monumenten en beeldbepalende worden hierna uitgebreid besproken.

Historische lijnen en ruimten

De dijken verdelen het landschap in herkenbare eenheden. De polderdijken waren ooit zeedijken, naar zijn door nieuwe inpolderingen binnendijken geworden. De huidige Voordijk / Singel vormt de scheiding tussen de Binnenlandse Polder en de Buitenlandse polder. De dijken hadden eveneens de functie van verbindingsweg. De Voordijk/Dorpsstraat vormde de kortste route tussen Smitshoek/Carnisse via het dorp Barendrecht naar het oosten, o.a. richting Heerjansdam.

Het grondgebied van de huidige gemeente Barendrecht bestond aanvankelijk uit drie ambachten: Carnisse, West-Barendrecht en Oost-Barendrecht. De Oude Dorpskern was het centrum van West-Barendrecht.

De 1e Barendrechtseweg vormde de scheiding tussen Oost- en West-Barendrecht. Deze kaarsrechte weg, dwars door de polders, heeft thans geen historische uitstraling, maar is als scheidingsweg wel degelijk een lint van cultuur-historische waarde.

Van belang als verbinding over water was de Oude Haven. Deze verbond de Oude Maas met de sloot ten zuiden van de Singel. De aansluiting lag ongeveer op de plaats van de tegenwoordige kruising Vlietweg met Schaatsbaan. Ten zuiden van het dorp volgde dit water een kronkelig verloop. Waarschijnlijk is hier gebruik gemaakt van de loop van een oude kreek. Meer zuidelijk, door de Zuidpolder, is de Oude Haven kaarsrecht.

Door de Rotterdamse Tramweg Maatschappij zijn vanaf 1898 tramwegen aangelegd, o.a. van Rotterdam via Barendrecht naar de Hoekse Waard. Dit tracé liep noord-zuid direct ten westen van de dorpskern. Nu is hier een fietspad aangelegd, waardoor het tracé goed herkenbaar is gebleven. Deze lijn in het landschap heeft in de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie Zuid-Holland een redelijk hoge waarde.

Het Doormanplein is niet veel meer dan een breed uitgevallen straat. Op de eerste kadastrale kaart uit ca. 1825 staat deze ruimte al genoemd als 'Het Plein'. Dit plein vormde de directe verbinding tussen het kerkepad en de kerk.

Een andere centrale ruimte is het gebied rond de kerk. De kerk werd aanvankelijk omringd door water, wat in verbinding stond met een sloot die aan weerszijden ten noorden van de Voordijk / Dorpsstraat liep. Op oude kaarten tot 1904 is deze sloot rond de kerk nog zichtbaar. Maar op de kaart van 1961 is het water rond de kerk verdwenen, maar de sloot ten noorden van het dorp en de Voordijkse Wetering zijn nog aanwezig.

Door de verbinding tussen de kerk en de pastorie wordt het beeldbepalende karakter van een vrijstaande kerk op een terp tenietgedaan. Ook wordt het zicht op de voorgevel van de pastorie hierdoor beperkt.

De historische lijnen en ruimten zijn als zodanig herkenbaar gebleven vanwege de aanwezige oude en karakteristieke bebouwing. Deze wordt hierna besproken en staat ook vermeld op de kaart van pag. 32.

Monumenten

Gemeente Barendrecht kent relatief veel monumenten, waarvan een grote concentratie in de Oude Dorpskern met 7 Rijksmonumenten, 10 gemeentelijke monumenten met 2 panden op de MIP-lijst. Op pagina 32 is een overzichtskaartje met alle monumenten opgenomen.

Dorpsstraat 121-123 [Rijksmonument]

Een winkel- woonhuis, mogelijk uit de 17e eeuw, maar in de 19e eeuw verbouwd. Eerder was er een bakkerij en een drankenhandel in gevestigd. Dit pand is van grote waarde door zijn ligging, zijn vorm en het is een prachtig voorbeeld van de economische ontwikkeling. Opmerkelijk zijn de ijsselsteen, de geglazuurde pannen en de vlechtingen in de topgevel.

Dorpsstraat 133 [Gemeentelijk monument]

Dit is een voormalige dokterswoning, gebouwd in het einde van de 19e eeuw in neorenaissance stijl. In het midden ziet u de entree met antieke deur en bovenlicht, geflankeerd door 4 schuifvensters.

Dorpsstraat 136 [Gemeentelijk monument]

Een woonhuis uit 1851 met een afgeknotte tuitgevel. Het metselwerk met de driehoeken, de kragingen en de baksteen tandlijsten zijn prachtig. In het midden bevindt zich een dubbele deur met bovenlicht en lantaarns. Aan de voorkant staat een smeedijzeren hek als afscheiding met de straat.

Dorpsstraat 137 [Gemeentelijk monument]

Het vroegere raadhuis, gebouwd in 1898. Het pand bezit bakstenen gevels en een plat dak met dakschilden. Het verlengde geveldeel is voorzien van een gevelsteen met het wapen van Barendrecht. Het torentje is gedekt met "shingels". De klok-tuitgevel is in neorenaissance stijl. Nu in gebruik als kantoor.

Dorpsstraat 141 [Rijksmonument]

Dit is een vroeg 19e eeuws woonhuis van een boerderij. Men heeft dit café "Diggels" genoemd omdat hier men hier vroeger bij een oproer alles aan diggels sloeg. Voorheen heette dit pand "Van Oudts het Raadhuis". Aan de voorkant heeft het een ingezwenkte gevel en aan de zijde van het Doormanplein een 17e eeuwse puntgevel. Vroeger behoorden café en boerderij overigens gewoon bij elkaar.

Dorpsstraat 142 [Rijksmonument]

Deftig herenhuis 'Waalesteyn' uit het begin van de 19e eeuw. Dit pand heeft een omlopend schilddak waarop hoekschoorstenen staan. Bovendien bevat het een kroonlijst met gesneden Lodewijk XVI consoles; een deuromlijsting met pilasters en gesneden deur. Voorheen werd het bewoond door de notarissen De Raadt en rentmeester Roekx.

Doormanplein 6 [Rijksmonument]

Bijzonder aan dit pand zijn de ingezwenkte zijkanten, een houten kroonlijst, een deuromlijsting met pilasters en hoofdstel, rode strekken boven de ramen en de fraaie sierankers. In het pand hebben verschillende Barendrechtse ondernemers gewoond, zoals timmerlieden, een bakker, een arts en schilders. Nu kinderdagverblijf.

Dorpsstraat 148 [Rijksmonument]

De kerk is in de jaren 1510 en 1511 gebouwd en op 2 mei 1512 als Rooms Katholieke Kerk ingewijd. De klokkentoren dateert uit 1787, de preekstoel uit de 17e eeuw en de grafzerken in de kerk uit de 17e en 18e eeuw. De uitbouw aan de noordzijde komt uit de 18e en 19e eeuw. Het gotische houten tongewelf kreeg een houten beschieting bij de restauratie in 1964. In de kerk hangen vier lichtkronen uit de 18e eeuw die door landbouwers van de Voordijk zijn geschonken. Kerktoren is circa 20 m. hoog. De oorspronkelijke dorpskerk was een één-beukige kerk met een driezijdige koorsluiting en dus veel kleiner dan het huidige gebouw. Ruim de helft van haar eeuwenoude bestaan heeft de kerk deze geringe omvang gehad. Zoals gebruikelijk voor kerken uit die periode ligt ook deze historische kerk met het altaar georiënteerd op het oosten.

Dorpsstraat 152 [Rijksmonument]

De watertoren is in 1912 gebouwd door architect Roelof Kuipers. Watertorens werden doorgaans gebouwd op verhoogde terreinen. Daarom is ook hier gekozen voor de aanleg op de terp, op de plaats van een oude begraafplaats. Let op de erkervormige uitbouw aan drie zijden en op de overgang van de vierkante bakstenen onderbouw en de betonnen bovenbouw. Sinds 1981 is deze toren niet meer in gebruik voor de watervoorziening. De toren is bepalend voor het silhouet van Barendrecht en staat symbool als herinnering aan de eigen drinkwatervoorziening. De toren is overigens identiek aan die in Heerenveen. De trouwzaal is er in 2001/2002 aangebouwd. Hoogte circa 35 m.

Dorpsstraat 150-150a [Gemeentelijk monument]

Het eerste schoolgebouw met woning in Barendrecht. Hier stond al in 1793 de staatschool. Tot 1952 heeft deze dienst gedaan als Openbare Lagere School. Het is een goed voorbeeld van de bouwstijl van de 2e helft van de 19e eeuw. Op dit moment het onderkomen van de Historische Vereniging in Barendrecht.

Dorpsstraat 163 [Gemeentelijk monument]

Eerder was dit een boerderij waarvan de schuur in 1907 afbrandde. Dit pand is van grote stedenbouwkundige waarde door de zeer bijzondere ligging in de Dorpsstraat. Bijzonder aan dit pand zijn de gele verblendsteenbanden in de gevel, de gepleisterde plinten en de hoekrisaliet aan de voorzijde met tuitgevel en gesmoorde kruispannen.

Dorpsstraat 168 [Gemeentelijk monument]

Een boerderij van het Vlaamse schuurtype, met zijlansdeel, gebouwd in 1866. Het woonhuis heeft een ingezwenkte gevel, getoogde vensters met zesruits schuiframen en een dubbele voordeur met bovenlicht waarin een prachtige levensboom en hoofdgestel met consoles staat.

Dorpsstraat 175a [Gemeentelijk monument]

Dit is het oorspronkelijke rentenierhuis van de boerderij ernaast op nummer 177. Het is opgetrokken uit gele ijsselsteen en heeft een zadeldak met wolfseinden.

Dorpsstraat 177 [Rijksmonument]

Dit is Boerderij "Dorpzicht" gebouwd in 1770. Het woonhuis is in 1891 verbouwd. Het heeft mooie getande rode strekken boven de ramen. Boven de entree van het woonhuis bevindt zich een gevelsteen met het jaartal '1770' en een steen met het alliantie wapen van de Dordtse families Ever(z)wijn en De Roovere. Op deze plaats moet al heel vroeg na de inpoldering in 1550 een boerderij geweest zijn. De vroegere "meiden kamer" is nog aanwezig.

Doormanplein 5 / Singel 30 [Gemeentelijk monument]

Een voormalige boerderij met stichtingsdatum 1877 op de gevel. De voorgevel heeft een afgeknotte tuitgevel. De woning heeft een zadeldak met wolfseinde en gesmoorde Hollandse pannen.

Singel 29 [Gemeentelijk monument]

Een winkel-woonhuis (Bakkerij Pot) in Jugendstil gebouwd. Opmerkelijk zijn de gesmoorde kruispannen, de gestuukte speklagen en de aanzet- en sluitstenen van de segmentbogen boven de gevelopeningen. In de typische afgeschuinde hoek met tuitgevel staat de stichtingsdatum 1901. Op boog en dorpel de teksten; "Brood & Beschuit" en "Kleingoedbakkerij". Boven de winkel deur de naam van de opdrachtgever: L. Pot.

Singel 31 [Gemeentelijk monument]

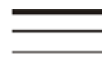
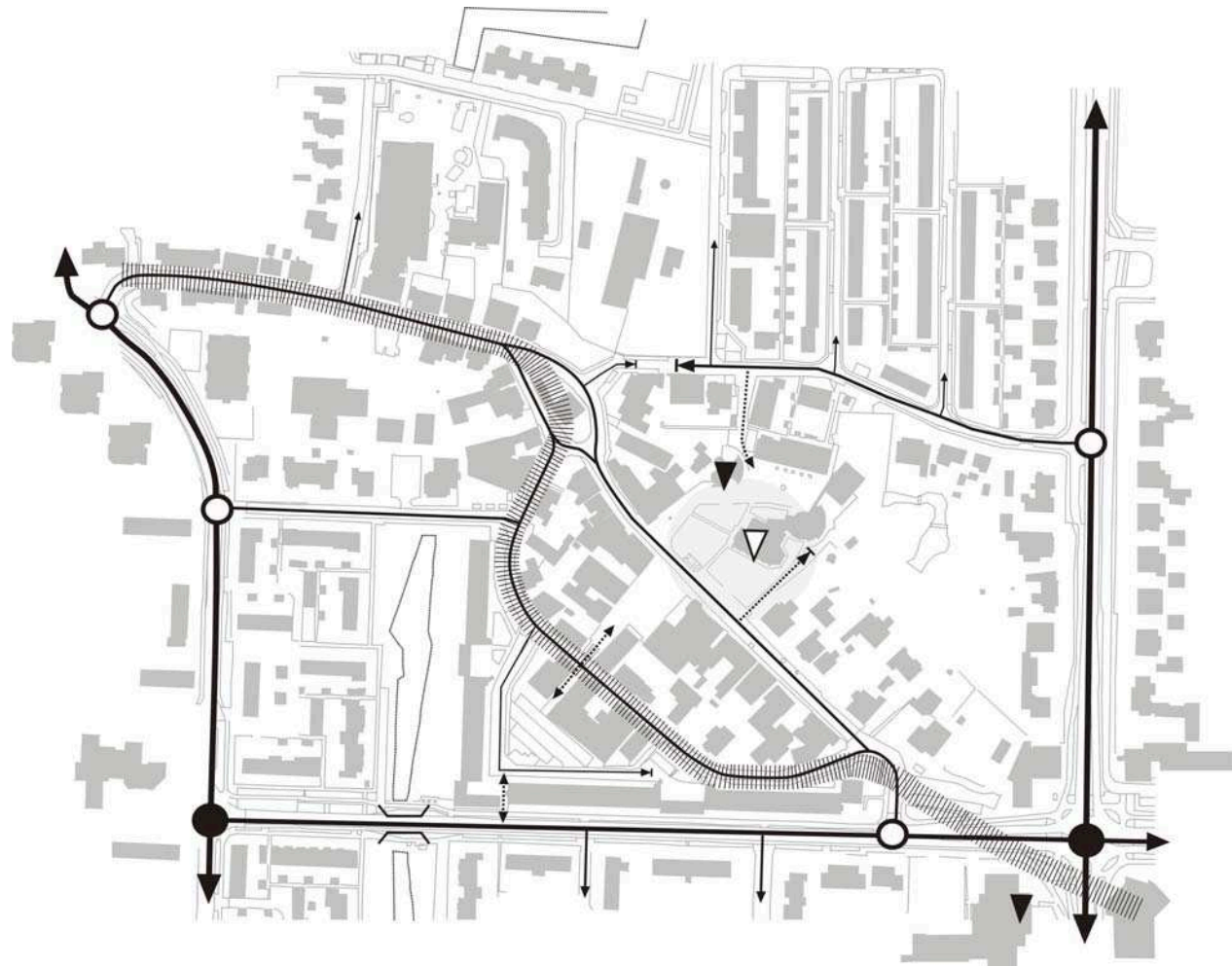
Dit is de voormalige dokterswoning van chirurgijn Johannes Nolen. Het heeft een mooie deuromlijsting en levensboom in het bovenlicht. In de achtergevel zit een tegeltje waarop de letters G A N en het jaartal 1822 staan. Waarschijnlijk heeft de oudste zoon Gerrit Adrianus Nolen de eerste steen gelegd. Zijn vader kocht in 1816 een huis, schuur en erve aan de Singel.

[Structuur openbare ruimte]

De structuur van de openbare ruimte bepaalt voor een groot deel de stedenbouwkundige setting en de logica van de ontsluiting en oriëntatie binnen een gebied. Naast de hoofdonsluiting vormen knooppunten, paden, waterlopen, dijklichamen en oriëntatiepunten de belangrijkste structuurdragers.

De structuur van de openbare ruimte wordt veelal ondersteund door gevelwanden en/of bomerijen. De bebouwingstructuur is minstens zo belangrijk voor de belevingswaarde. Zie daarvoor pagina 33.

Hoofdonsluiting
Een stelsel van wegen die meer of mindere mate de structuur bepalen.

Beëindiging ontsluiting
Ontsluiting die wordt onderbroken of beëindigd.

Routes
Een lijn waarlangs voornamelijk langzaam verkeersstromen bewegen.

Knooppunten
Plaatsen waar verdichting van verkeersactiviteiten plaatsvindt.

Dijklichamen
Lijnen die door afwijkende hoogte t.o.v. de omgeving bepalend zijn voor de structuur.

Oevers en waterkanten
Structuurbepalende waterlopen en oevers.

Bruggen

Oriëntatiepunten
Opvallende punten in de omgeving waarvan de ligging een hulpmiddel is bij het verplaatsen door de omgeving.

3. RUIMTELIJKE CONTEXT

Structuur openbare ruimte

Voor een groot deel zijn de ontsluitingsstructuren in verloop van de tijd geleidelijk gegroeid. Vooral in de afgelopen halve eeuw zijn deze structuren door grootschalige aanpassingen voor een belangrijke mate opnieuw vastgelegd. De 1^e Barendrechtseweg heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in de Barendrechtse ontsluiting. Samen met de Binnenlandse Baan en in mindere mate de Schaatsbaan en Hoefslag vormt de 1^e Barendrechtseweg de belangrijkste verkeersontsluiting voor de omgeving. Voor de Oude Dorpskern vormen de Dorpsstraat en de Singel de belangrijkste ontsluitingen. Door het brede verkeersprofiel doorbreken de Hoefslag en de 1^e Barendrechtseweg de doorgaande route van de Dorpsstraat (dijk) richting de Voordijk en Middenbaan.

De oorspronkelijke doorgaande structuur liep over de dijk en ter hoogte van de Oude Haven/Singel over de Dorpsstraat. De Dorpsstraat snijdt als het ware de bocht in de dijk af. De dijk loopt via de Middenbaan over de kruising van de Schaatsbaan met de 1^e Barendrechtseweg en maakt vervolgens bij het begin van de Dorpsstraat een bocht over de Singel om langs de Oude Haven de structuur van de Dorpsstraat weer op te pakken. De Dorpsstraat ligt daarom voor een deel in een verlaagde kom met centraal een terp, waarop de Dorpskerk is gesitueerd. Het bijzondere verloop van de dijk ten opzichte van de Dorpsstraat speelt een essentiële rol in de structuur binnen het gebied.

De Singel heeft in de loop van de tijd een ondergeschikte rol gekregen in de functionele wegenstructuur, maar door de hoogte wel een belangrijke rol in de identiteit en beleving van Barendrecht als dijkdorp.

Door het fraaie verloop van de Dorpsstraat en de dijk (Singel) treden er diverse richtingveranderingen op die desoriënterend kunnen werken. Dit is met name herkenbaar bij de entree van de Dorpsstraat en Singel ter hoogte van de kruising met de Schaatsbaan, maar ook halverwege waar de Singel weer aansluit op de Dorpsstraat. Dit punt wordt gekenmerkt door een 'ringweg' rondom het fraaie monument Dorpsstraat 163.

Belangrijke secundaire routes zijn de paden en wegen naar de belangrijkste pleinen en ruimten in het gebied. Halverwege de Singel wordt de bebouwing onderbroken door aan weerszijden doorgang te bieden aan enerzijds de Oude Haven en anderzijds via een trap naar het Doormanplein. Deze doorgang was voorheen onderdeel van het kerkepad.

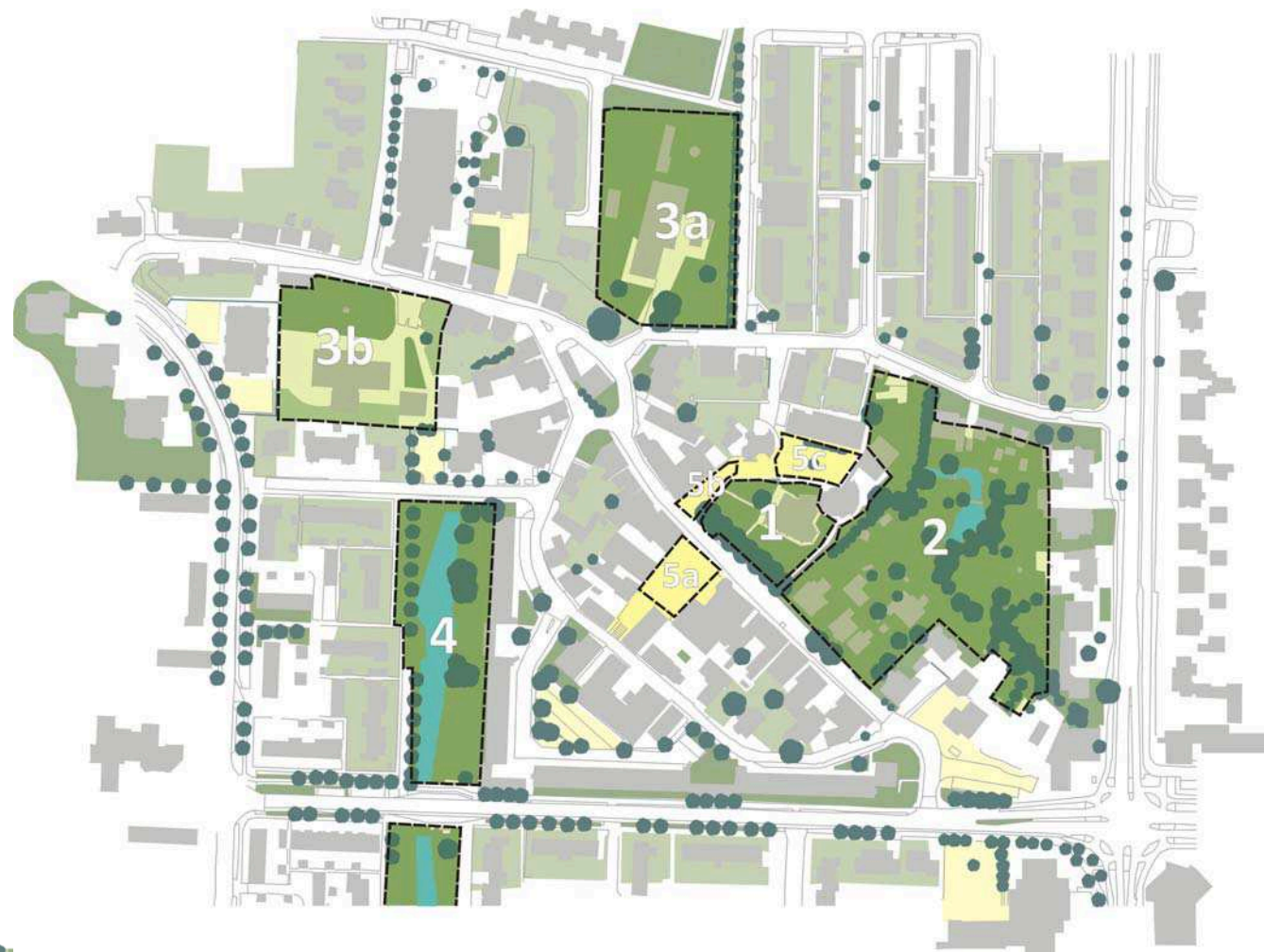
Ook vanaf de Piet Heinstraat lopen enkele paden richting de Dorpskerk en Dorpsstraat. Het pad vanaf de Dorpsstraat achterlangs de kerk is met de komst van de toevoeging aan de dorpskerk onderbroken. Dit pad vormde van oorsprong een fraaie ontsluiting door het kerkerf naar de pastorie en het pleintje voor de school.

[Openbare ruimte]

Voor de uitstraling van een gebied zijn de openbare ruimte en privétuinen van wezenlijk belang. Belangrijke onderdelen zijn het straatprofiel, de groenvoorzieningen, het straatmeubilair en de materialisering. Hiernaast zijn de voornaamste ruimten en groenvoorzieningen weergegeven die een rol spelen in de beleving van het gebied.

Het beeld van de openbare ruimte wordt vaak bepaald door het verkeer en de daarbij behorende verkeerskundige maatregelen. Soms zo sterk dat belangrijke groenelementen en pleinen van ondergeschikt belang worden en de verblijfskwaliteit vermindert.

- Allerlei 'zachte' groene ruimten die een bijdrage leveren aan de uitstraling van het gebied.
- Stedelijke ruimten
Allerlei 'harde' stedelijke ruimten met een openbaar karakter en parkeer- en/of pleinfunctie.

Inrichting openbare ruimte

De Dorpsstraat kent een eenvoudig smal straatprofiel bestaande uit een rijbaan met gedeeltelijk eenzijdig een trottoir. Tot aan het Doormanplein en de dorpskerk heeft de Dorpsstraat een relatief breed profiel. Dit brede profiel heeft te maken met de teruggelegen villabebouwing met ruime voortuinen en de gedempte sloot die langs deze zijde heeft gelopen. Voor het overige deel van de Dorpsstraat zijn de voorgevels direct aan de weg gelegen. De Dorpsstraat wordt op enkele plekken begeleidt met bomen, zoals bij de dorpskerk en Dorpsstraat 136 en 140.

De boerenerven (3a en 3b op tekening blz. 26) en de ontoegankelijke binnentuinen van de villabebouwing (2 op tekening blz. 26) vormen bijzonder fraaie groenelementen langs de Dorpsstraat. De tuinen zijn vaak met klassiek vormgegeven hekwerken, tuinmuren of hagen afgescheiden van de openbare weg.

De aansluiting van de Dorpsstraat aan de Schaatsbaan en aan het andere uiteinde aan de Hoefslag kenmerkt zich door een meer verkeerskundig inrichting. Ook bij de aansluiting van de Dorpsstraat aan de Schaatsbaan ontbreekt het aan een herkenbaar profiel of inrichting, waardoor hier onvoldoende vorm is gegeven aan een entree tot de Oude Dorpskern.

De Dorpsstraat wordt op een fraaie manier onderbroken door het historisch belangrijke Doormanplein (5a op tekening blz. 26) en de dorpskerk gelegen op een terp (1 op tekening blz. 26). Het kerkerf is omlijst met een kerkmuurtje rondom een gazon. Bijzondere elementen rondom de kerk zijn het oorlogsmonument, de vernieuwde waterpomp, de indrukwekkende bomenrij langs de Dorpsstraat en de leilinden voor het oude schoolgebouw.

Het Doormanplein en het pleintje voor het oude schoolgebouw (5c op tekening blz. 26) is voor het grootste deel in gebruik als parkeerterrein. De verblijfskwaliteit wordt daardoor beperkt. Alleen voor café Diggels wordt een klein gedeelte gebruikt als terras. De inrichting van het Doormanplein bestaat uit een geordend rasterpatroon in bestrating. Toch oogt vooral het Doormanplein als een visueel onsamenhangend geheel en wordt het plein vooral bepaald door de omliggende monumentale bebouwing.

De relatie tussen het Doormanplein en de Dorpsstraat wordt onderbroken door het doorlopende trottoir langs de Dorpsstraat en geparkeerde auto's. Mede hierdoor ontbreekt het ook aan een relatie tussen de verschillende pleinen (5a, b en c op tekening blz. 26) en het kerkerf.

Breder profiel door voortuinen tot aan dorpskerk

Smaller profiel Dorpsstraat met bebouwing aan de straat

Fraaie boerentuinen bij Dorpsstraat 168 en 177

[Materiaal en meubilair]

Zowel de materialisering als de meubilering van de openbare ruimte is eenvoudig en ingetogen. De eenvoud in het profiel en materialisering past uitstekend in het dorpse beeld, maar maakt het ook gelijk kwetsbaar voor kleine afwijkende ingrepen die niet structureel worden aangepakt of op eigen initiatief van bewoners of ondernemers worden verricht, zoals de fietsbeugels en terrasschermen.

Singel heeft smal profiel en geasfalteerde rijbaan

Diverse paaltjes en bestrating storend voor samenhang

Klassieke gietijzeren hekwerken komen vaak voor

Veelheid aan inrichting met terrasschermen fietsstalling

Fraai en eenvoudige bestrating trottoir en lichtarmatuur

Eenzijdig gelijkvloerse bestrating in deel Dorpsstraat

Zitbankjes zijn beperkt aanwezig

De Singel heeft een smal profiel met op enkele plekken een groen karakter door plantsoenen en tuinen. De weg bestaat uit een geasfalteerde rijbaan zonder trottoir. Ter plekke van Bakkerij Pot is de bebouwing direct aan de rijbaan gelegen, waardoor een meer 'stenig' karakter ontstaat. Overigens misstaat dit karakter niet bij de betekenis van deze plek als historische doorgang naar het Doormanplein.

De Oude Haven ligt ten zuiden van de Singel en is in gebruik als parkeergebied. De inrichting is, vergeleken met de overige straten en pleinen, minder representatief voor het dorpse karakter van de omgeving. De achterzijde van de bebouwing van bakkerij Pot vormt hier een 'harde' straatwand.

Zowel de Dorpsstraat en het Doormanplein zijn voorzien van eenduidige verlichtingsarmaturen en straatmeubilair. Verlichting langs de Singel is meer functioneel in vormgeving en minder passend in het historische karakter. In het kerkerf zijn andere meer klassieke lichtmasten gebruikt. Overig straatmeubilair zoals bankjes, afvalbakken, fietsstalling/-beugels en paaltjes zijn zeer beperkt aanwezig en veelal in donkergrijs of zwart uitgevoerd.

Doordat er relatief weinig mogelijkheden zijn om de fiets te stallen, zijn op eigen initiatief door de mensen zelf kleinere fietsbeugels geplaatst. Windschermen rond terrassen zijn in kleurgebruik opvallende elementen.

Noemenswaardig is dat de woonwijk Paddewei ten zuiden van de Schaatsbaan zijn structuur ontleent aan een noord-zuid lopende groene singelpartij (4 op tekening blz. 26). Het zuidelijk deel van deze singelpartij volgt in grote lijn en de voormalige haven die de dorpskern verbond met de Oude Maas.

De rijbanen zijn veelal bestraat met betonklinkers. Trottoirs en pleintjes zijn op sommige plekken voorzien van de kleinere gebakken klinkers. Voor overige trottoirs zijn de reguliere betontegels gebruikt. Bij een gelijkvloers profiel zoals in de Dorpsstraat is het onderscheid in functie tussen rijbaan en loopgedeelte subtiel aangegeven in bestratingpatroon en klinkerformaat.

De overgang van openbaar naar privé wordt veelal voorzien van erfafscheidingen in de vorm van hagen, klassieke houten of gietijzeren hekwerken of gemetselde muurtjes. Op enkele plekken zijn gesloten houten schuttingen toegepast die minder passen in het straatbeeld.

Oude Haven ingericht als parkeerterrein

Doormanplein heeft weinig verblijfskwaliteit

Omgeving dorpskerk is een fraai ingerichte ruimte

[Functionele structuur]

<u>Wonen</u>	<u>Sociaal-culturele voorzieningen</u>
<u>Detailhandel</u>	<u>Verzorging en medische voorzieningen</u>
<u>(Kleinschalige) bedrijvigheid</u>	<u>Onderwijs</u>
<u>Horeca</u>	<u>Overige (leegstand, in ontwikkeling of opslag)</u>
<u>Kantoorfuncties</u>	

Functionele structuur

Zoals het voor een dorpskern behoort is er een gevarieerde mix aan gebruiksvormen aanwezig. De aanwezige functies zijn over het algemeen kleinschalig en bestaan uit woningen, sociaal culturele voorzieningen, beperkte detailhandel en horeca, en op kleine schaal bedrijvigheid.

De huidige sociaal culturele functies (Kerk, Watertoren, Historische Vereniging), ambachtelijke detailhandel en andere culturele gebruiksvormen (atelier, galerie e.d.) is bevorderlijk voor het cultuurhistorische karakter.

Detailhandel is kleinschalig en vooral gemengd met woningen boven de winkels. De fietsenhandel in de Dorpsstraat domineert het straatbeeld met het uitgebreid etaleren van fietsen.

De horeca is beperkt tot enkele gelegenheden aan de Doormanplein, waardoor er weinig overlast is. Door terrasvorming op dit plein wordt het verblijfskarakter versterkt. Het gebruik als parkeerterrein beperkt de verblijfskwaliteit.

In het gebied zijn enkele grotere bedrijven gelegen die veelal vanuit het kleinschalige ambacht zijn uitgegroeid tot grotere bedrijven. Het betreft 'Vekabe de dakkapellenspecialist' aan de Dorpsstraat 160, 'Timmer- en bouwbedrijf Bevelander' aan de Dorpsstraat 125 en de drukkerij 'Liebeek' aan Singel 55.

Deze bedrijvigheid is op dit moment nog niet hinderlijk. Bij verdere groei van de bedrijfsactiviteiten dient wel rekening te worden gehouden dat het dorps karakter wordt verstoord. Bakkerij Pot aan de Singel is op dit moment te groot om te spreken van ambachtelijke bedrijvigheid. De bakkerij en bijbehorende opslag domineert het straatbeeld van de Singel.

Fietsenhandel etaleert zijn handelswaar

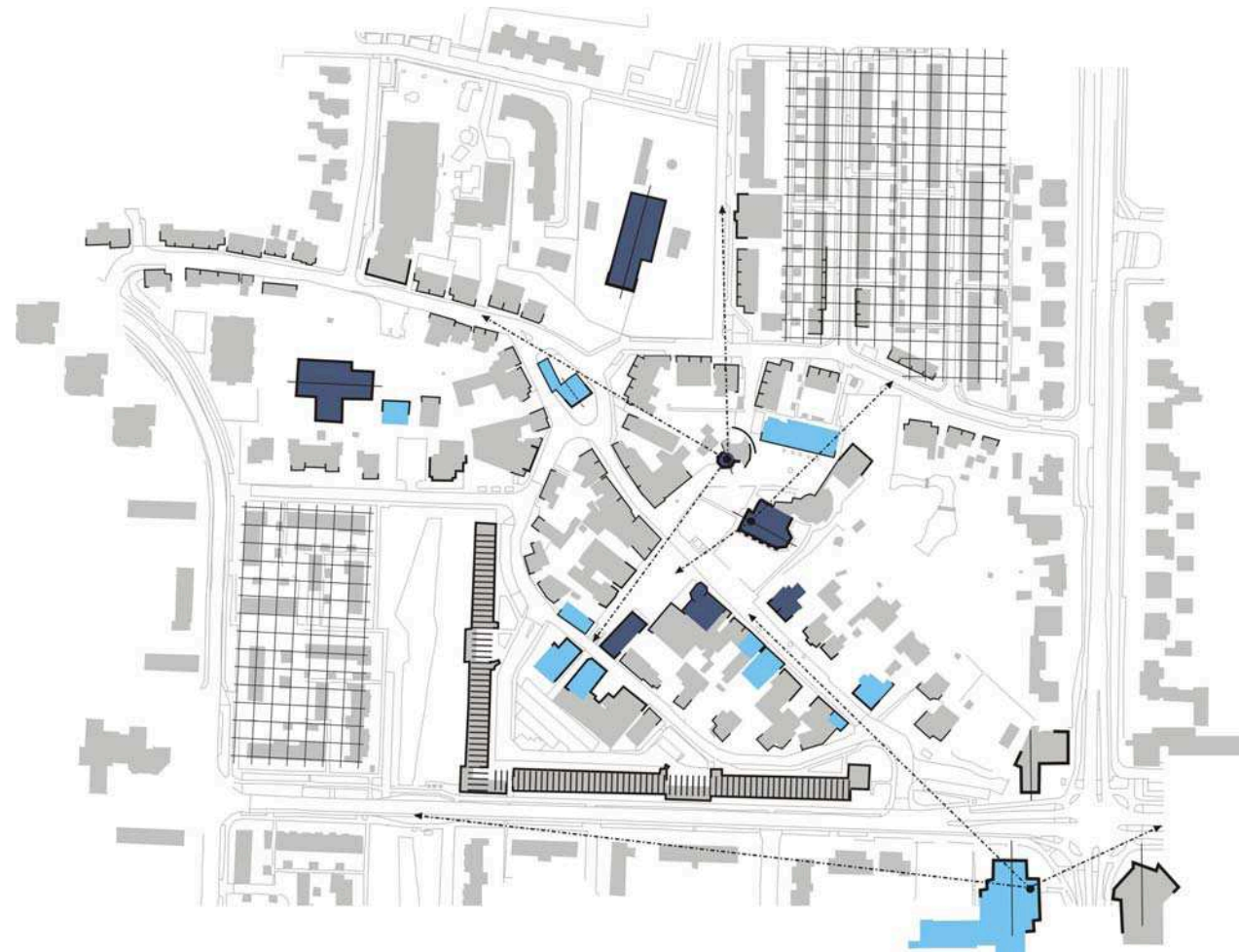

Kleine culturele gebruiksvormen bevorderen karakter

[Beeldkenmerken]

Het beeld wordt gevormd door verschillende bebouwingskenmerken, waarbij de samenstelling van de straatwanden, de ligging van autonome gebouwen, de zichtbaarheid van oriëntatiepunten en samenhang van buurten de belangrijkste zijn.

Deze elementen en andere zijn opgenomen in een grafische weergave. Tevens zijn de monumenten aangegeven die door hun cultuurhistorische betekenis een toegevoegde waarde hebben in het straatbeeld.

Gevelkarakteristiek

De wijze waarop een gevelwand is samengesteld; aaneengesloten of losse elementen, klein- of grootschalig.

Autonomo gebouw

Een gebouw dat zich door afmeting, vormgeving, functie en/of situering verzelfstandigt t.o.v. de omgeving en daardoor een beeldbepalende rol vervuld.

Zichtlijnen

Denkbeeldige assen die een visuele oriëntatie aangeven van beeldbepalende gebouwen die van een afstand zichtbaar zijn.

Belemmeringen

Min of meer gesloten ruimtelijke beëindigingen, zowel fysiek als visueel zoals een gesloten gevelwand.

Samenhangende buurten

Gebieden die een bepaalde mate aan interne samenhang vertonen in stedenbouwkundig, architectonisch en/of functioneel opzicht.

Monumenten

Aangewezen Rijks- en gemeentelijke monumenten.

Bebouwing en gevels

De straatwanden hebben een diverse samenstelling en bestaan veelal uit individuele bebouwing die voor een deel aan elkaar geschakeld zijn of smalle tussenruimten hebben. Soms zijn panden in de loop van de tijd aaneengebouwd. Hierdoor ontstaat een besloten karakter. Met name langs het verlaagde deel van de Dorpsstraat en het Doormanplein is het besloten karakter van aaneengesloten losse eenheden duidelijk waarneembaar.

Het deel aan het begin van de Dorpsstraat tot aan de dorpskerk kent eenzijdig een meer vrijstaande setting van bebouwing. Hier zijn enkele ruime villa-achtige panden gesitueerd die vrij op een eigen kavel staan, teruggelegen van de weg. Ook de Singel bestaat uit meer losse bebouwing met een vrijstaand karakter. Alleen is de bebouwing hier dichters op de weg gesitueerd.

De rooilijnen hebben een onregelmatig karakter. Soms zijn de voorgevels in een rechte lijn langs de weg geordend met relatief ondiepe verspringingen, maar waar meer ruimte is ziet men grotere rooilijnverspringingen. Op enkele plekken wordt de straatwand onderbroken door een sterk teruggelegen gebouw met een autonoom karakter door ligging, oriëntatie, functie en/of architectuur. De boerderijen aan de Dorpsstraat 168 en 177 zijn daarvan goede voorbeelden.

Ook de dorpskerk en de Watertoren zijn autonome gebouwen die door hun teruggelegen situering ten opzichte van de weg de Dorpsstraat onderbreken en daardoor in de gevelstructuur een belangrijke rol hebben door de ruimte die ze rond het gebouw creëren. Een uniek element wordt gevormd door de Dorpsstraat 163, die door haar ligging op de kruising van de Singel met de Dorpsstraat een bijzondere positie inneemt. Dit vrijstaande woonwinkelpand is omsloten door de weg.

De Watertoren en de kerktoren van de dorpskerk vormen belangrijke oriëntatiepunten, waarbij de Watertoren door haar hoogte meer invloed heeft op de omgeving dan de kerktoren. De gereformeerde Bethelkerk vormt met de toren in de as van de Dorpsstraat een oriëntatiepunt. Samen met de hoge bomerij is hier sprake van de belangrijkste visuele relatie met de omgeving vanuit de Oude Dorpskern.

De straatwanden van omliggende woonbuurten kennen een grote samenhang. Het eerste uitbreidingsbuurtje langs de Tromp- en Ruyterstraat kent een grote samenhang door lange aaneengesloten kleinschalige rijwoningen met een eenduidige hoofdvorm en rechte rooilijn.

Vrijstaande teruggelegen panden aan deel Dorpsstraat

Toren Bethelkerk gelegen in de as van de Dorpsstraat

[Daklandschap]

Dit overzicht van kapvormen in de Oude Dorpskern laat zien dat de eenvoudige zadeldak het meest voorkomt. Dit heeft met name te maken met de aanwezige dijkwoningen en agrarische bebouwing. Met name de meer statige bebouwing zijn voorzien van schildkappen of een samengestelde kapvorm.

Zaddak

Een dak met twee schuine dakvlakken en op de koppen een doorgetrokken gevel.

Zaddak met wolfseinden (wolfsdak)

Een zaddak waarbij de uiteinden vanaf de nok voor een deel zijn afgevlakt (wolfseinden).

Schilddak

Een dak gevormd door drie of vier schuine dakvlakken die in een verkorte nok bijeenkomen of voorzien is van een platte afdekking.

Puntdak

Een dak met vier schuine dakvlakken die in één punt bijeenkomen.

Samengesteld dak

Combinatie van op elkaar aansluitende zadel- en/of schildkappen.

Lessenaarsdak

Kap met één schuine zijde.

Plat dak

Massa en vorm

De bebouwing is, op uitzondering van de bijzondere functies zoals de dorpskerk na, kleinschalig en bestaat uit afwisselend één of twee bouwlagen met kap. De goothoogte is zeer varieert waardoor de gootlijn bijna per pand verspringt. Het merendeel van de goothoogten lopen uiteen van circa 2,5 tot 9 meter. Over het algemeen zijn de eenvoudige zadeldakken met of zonder wolfseind de meest gebruikte dakvormen. Daarnaast komen veel schildkappen en samengestelde vormen voor.

Er zijn meerdere fraaie voorbeelden van agrarische bebouwing en dijkwoningen te zien. De dijkwoningen zijn herkenbaar aan hun lage langgerekte vorm bestaande uit één bouwlaag met eenvoudige zadeldaken evenwijdig aan de weg. Vaak is de achterzijde op een lager niveau ontsloten. Deze typering van dijkwoningen is vooral herkenbaar langs de Singel en het verhoogde deel van de Dorpsstraat richting de Hoefslag.

Agrarische bebouwing en woningen van ambachtslieden bestaan vaak uit één laag met een samengestelde kap of zadeldak haaks op de weg. De zadeldaken zijn in tegenstelling tot de dijkwoningen aan de zichtbare kopzijde voorzien van een wolfseind met daarvoor een ingezwenkte tuitgevel. Er zijn nog twee boerderijen inclusief schuur en erf intact. Overige agrarische bebouwing bestaat uit het woongedeelte van boerderijen waaronder café Diggels.

Woningen uit de 19e eeuw van de notabelen en de traditionele woningen uit de eerste helft van de 20e eeuw bestaan vaak uit twee bouwlagen met een schildkap of een samengestelde kap met topgevel, veelal met in meer of mindere mate versierde gevels en lijsten. De recent gebouwde woningen aan de Piet Heinstraat bestaan uit twee lagen met zadeldak.

Gevelkarakteristiek

Het architectuurbeeld heeft vanwege de lange bouwgeschiedenis een grote verscheidenheid. Bouwstijlen vanaf de 17e eeuw tot heden zijn in het gebied terug te vinden. Hierdoor ontstaat een gemêleerd architectuurbeeld. Het merendeel van de oudere bebouwingsstijlen laten zich typeren als traditioneel of met neostijlen zoals neoclassicistisch, neorenaissancestijl en eclectisch. Regelmatig zijn kenmerken van Lodewijk XIV-stijl terug te vinden. Herkenbaar aan zware, maar symmetrische, decoratieve vormen, zoals de kroonlijst van het herenhuis 'Waalesteyn'. Het oude Raadhuis en de daarnaast gelegen dokterswoning vormen fraaie voorbeelden van 19e-eeuwse neorenaissancestijl architectuur. Uniek in de kern is het oude pand van bakkerij Pot die duidelijke Jugendstilkenmerken vertoont. Nieuwere bouwstijlen van de afgelopen decennia is beperkt tot de randen van de Oude Dorpskern.

[Detaillering]

Door de hoeveelheid en materiaalkeuze van dakrand- en gevelversiering is de functie en vooral de status afleesbaar van gebouwen. Oude dokterswoningen, het raadhuis en notariswoningen zijn rijkelijk versierd met versierde topgevels, symmetrie in de gevel, daklijsten, statige deurpartijen en raamdecoraties. Wat regelmatig voorkomt zijn de houten sierlijsten rondom deuren.

Ook de gevelversieringen van de minder statige bebouwing dienen niet onderschat te worden. Zo vormen gevelstenen, muurankers, natuurstenen plinten, tuitgevels, gootklossen, rollagen, metselwerkversieringen en -vlechtingen belangrijke hints naar de functie en bouwperiode van een gebouw. Bijzonder is de intact gebleven houten winkelpui van het Rijksmonument aan de Dorpsstraat 121-123 (zie pagina 19)

Ronde raamopeningen in top van gevel komt vaak voor

Verticale gevelindeling is kenmerkend voor omgeving

Verfraaiing van hoeken

Kleinschalige dakkapel passend in bouwstijl pand

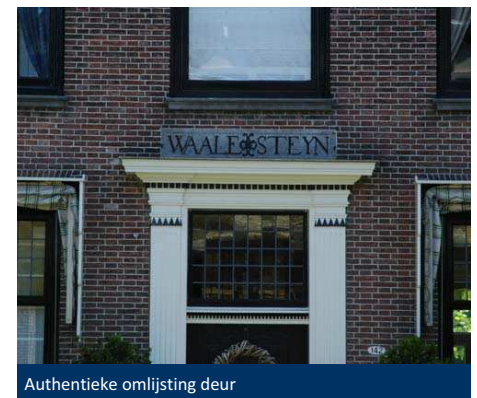
Toogvormige metselstrekk en sierband van verblendsteen

Gevelluiken passend bij tijdsbeeld en vm. functie

Klassieke daklijst op nieuwbouw

Authentieke omlijsting deur

Over het algemeen is er sprake van eenvoudige punt of langsgevens met weinig tot geen opvallende dakranden en gevelversieringen. Incidenteel komen er topgevels voor met een meer versierde dakrand zoals de tuit/halsgevel van het oude Raadhuis.

Opvallend is de hoeveelheid tuitgevels, veelal ingezwenkt of afgeknot. Bij ingezwenkte tuitgevels is de topgevel gevormd door een naar binnen geronde gemetselde rand. Afgeknotte tuitgevels zijn topgevels waarvan de punt horizontaal is afgeknot, veelal voorzien van een fronton of houten kroonlijst. In plaats van tuitgevel noemt men dit type dan ook vaak een ingezwenkte *lijstgevel*. Vooral bij van oudsher agrarische bebouwing met een zadelpak en wolfseind zijn dergelijke ingezwenkte en afgeknotte tuitgevels geplaatst. De achterzijde is vaak voorzien van een meer eenvoudige tuit- of puntgevel.

De oudere bebouwing laat zich vooral kenmerken door verticale gevelopeningen. Vaak zijn ramen en deuropeningen voorzien van bovenlichten, waardoor de verticaliteit extra wordt benadrukt. Bij nieuwbouw en enkele verbouwingen zijn gevelopeningen horizontaal georiënteerd of meer vierkant gevormd. Desondanks blijft de verticale gevelgeleding overheersen.

Oudere vensters zijn veelal schuifbaar, de nieuwere veelal uitklapbaar. Er komen nog regelmatig vensters voor met een roedenverdeling in vier of zes ruiten soms met geprofileerde omlijsting en schuifbaar onderdeel. Oudere raamopeningen zijn voorzien van houten luiken. In topgevels komen regelmatig ronde raamopeningen voor.

Materiaal en kleur

Er is een grote variatie aan kleur/ en materiaalgebruik. Over het algemeen zijn gevels opgetrokken in metselwerk in verschillende verbanden. Het komt regelmatig voor dat de gevel wit is geschilderd of gestuct met mortelspecie. Soms zijn gevels voorzien van blokbepleistering met schijnvoegen en op enkele plekken zelfs voorzien van gepotdekselde houten delen.

Het metselwerk bestaat uit rood- of okerkleurige handvorm of vormbak baksteen. Ter verfraaiing zijn soms sierbanden aangebracht van natuursteen of met een strakkere verblendsteen. Opvallend zijn de enkele gevels die gemetseld zijn met gele ijsselsteentjes, zoals de rentenierwoning en boerderij aan Dorpsstraat 177. Nieuwere bebouwing is veelal gemetseld met lichtkleurige machinaal gevormde of strengpers baksteen.

Voor goten, dak en deurlijsten, luiken, kozijnen en ramen is vooral hout gebruikt in klassieke kleuren. Witte hoofd delen en vaak gekleurde draaiende delen voeren de boventoon. Veel voorkomend zijn kleuren zoals wit (lood-/titaan of bentheimer), okergeel/-grijs, zwart, monumentengroen, donkerblauw, rood (vermiljoen, ossebloed). Op de kappen van de hoofdbebouwing zijn vooral Hollandse pannen (Hol, VHP en OVHP) en Tuile-du-Nord pannen in rood gebakken of blauwgrijs gesmoorde kleur toegepast. Sporadisch zijn daken gedekt met bitumineuze shingles.

De onderzijde van gevels hebben vaak een zichtbaar trastraam door een afwijkend metselverband of materiaal of zijn voorzien van een natuurstenen of een donkergeverfde bakstenen plint. De gevelopeningen zijn vaak voorzien van gemetselde rollagen, hanenkammen, strekken of togen wel of niet voorzien van natuurstenen aanzet- en sluitstenen.

Metselwerk met zeldzaam kruiskozijn

Wit gestucte gevel met fraaie detaillering

Toevoegingen

Veel toevoegingen aan bebouwing bestaan uit uitbreiding van het woonoppervlak door aan- en uitbouwen aan de achterzijde en dakkapellen. In de Oude Dorpskern zijn vooral de kleinere éénlaagse woningen voorzien van dakkapellen in verschillende maten. Reclame-uitingen zijn beperkt tot kleine uithangborden en gevelborden.

Dissonante bebouwing

De gestapelde woningbouw langs de Schaatsbaan wijkt in schaal en architectuur af van de bebouwing in de dorpskern. Daarnaast vormt het geheel een sterke barrière naar de wijk Paddewei. Aan het begin van de Singel vanaf de entree bij de Schaatsbaan is er sprake van een rommelig straatwand met de achterzijde van aannemersbedrijf 'de Bevelander'. Na de bocht bevindt zich aan Singel 12 een woning die in massa past in de schaal van de Singel, maar in bouwstijl afwijkt van het dorpse karakter. Verderop aan de Singel is de omvang en uitstraling van Bakkerij Pot een storend element.

Blokbepleistering met schijnvoegen

Nieuwbouw

Aan de noordzijde langs de Piet Heinstraat is woningbouw gerealiseerd die in schaal een redelijk ingetogen karakter vertoont. De gevels zijn tweekleurig, waardoor een horizontale geleiding ontstaat, die wordt versterkt door de horizontale raamopeningen. Deze bebouwing vormt in schaal een vloeiende overgang naar de woningbouw in de Zeeheldenbuurt.

De haakvormige gestapelde woningbouw uit 1960 aan de Schaatsbaan is met de achterzijde gelegen aan de Oude Haven, waardoor de galerijzijde en achteruitgangen georiënteerd zijn op de dorpskern. De drie- en vierlaagse bebouwing vormt vooral door haar hoogte een barrière. Het dorpscentrum wordt hierdoor afgescheiden van de Schaatsbaan en het woongebied Paddewei. Een neveneffect van deze barrière is een relatieve rust aan de Oude Haven. De architectuur kent een duidelijk eigen tijdsbeeld ten opzichte van het dorpse karakter van de Oude Dorpskern.

Aan de Watertoren is recent in dezelfde bouwstijl een goed uitgevoerde aanbouw toegevoegd. Door vergelijkbare materialisering en kleurgebruik oogt het een samenhangend geheel. De nieuwe aanbouw tussen de dorpskerk en de pastorie kent juist een zelfstandige vormgeving door een meer eigentijdse architectuur, afwijkende vormkeuze, materiaal- en kleurgebruik.

Het kleinschalige woonwinkelcomplex op de hoek van de Dorpsstraat en het pleintje rond de kerk heeft een eigentijdse vormgeving met duidelijke verwijzingen naar klassieke details zoals een afgestemde parcelering, een verticale geleiding en klassieke daklijsten.

Op de hoek van de Schaatsbaan en 1e Barendrechtseweg is recent het woonwinkelcomplex 'De Boom I' gerealiseerd. Deze bebouwing bestaat uit vier lagen en een hoge zadelkap. Naast dit complex zijn er plannen voor 'De Boom II', met 21 appartementen, commerciële ruimten en een parkeergarage. De bebouwing is volumineus. Met een parcelering door opdeling en kapvorm is gestreefd naar een kleinschalig karakter. Vanuit historisch besef is de nieuwbouw niet passend in de oorspronkelijke stedenbouwkundige context, maar vanuit de huidige stedenbouwkundige opvattingen is op een juiste manier invulling gegeven op deze locatie. Het slagen van de werking als entree voor de Oude Dorpskern is sterk afhankelijk van de inrichting van de openbare ruimte.

Ook aan de Dorpsstraat 127-131 zijn er plannen (project van Swaal) om het vervallen pand te vervangen. Het oorspronkelijke pand was een bijzonder mooi voorbeeld van de oorspronkelijke architectuur, maar is door verval niet meer bruikbaar.

Afgestemde schaal nieuwbouw aan Piet Heinstraat

Gestapelde woningbouw met galerijzijde aan Singel

Plannen De Boom II

[Visie]

De visie is een weergave van de mogelijkheden om de identiteit en betekenis van de Oude Dorpskern te behouden en te verbeteren. Belangrijkste onderdelen zijn de erkenning van het cultuurhistorische dorpshart, de continuïteit van de dijk, het behoud van evenwicht in groene versus stedelijke uitstraling en de kansen voor ontwikkelingen bij de entree en de Oude Haven.

Naast de bestaande ontwikkelingslocatie zijn er enkele potentiële ontwikkelingslocaties aangegeven. Dit is geen uitputtende lijst met mogelijkheden, maar wel een eerste aanzet.

De Dorpskern heeft veel potentie om het sociaal-culturele dorpshart te worden van Barendrecht. De structuur en bebouwing hebben voldoende historische identiteit om ontwikkelingen mogelijk te maken, met behoud van het karakter. Dat betekent wel dat men zorgvuldig en in relatie met de historische en ruimtelijke context dient om te gaan.

<u>Dorpshart</u>	<u>Huidige ontwikkelingslocaties</u>
<u>Dijkstructuur</u>	<u>Potentiële ontwikkelingslocaties</u>
<u>Knopen</u>	<u>Beeldbepalende tuinen en erven</u>
	<u>Accenten/bijzondere locaties door bebouwing en/of openbare ruimte</u>

5. VISIE EN WAARDERING

Conclusies

De Oude Dorpskern heeft voor de hele gemeente Barendrecht een waardevolle betekenis en identiteit als dorpskern, zowel cultuurhistorisch, ruimtelijk als sociaalfunctioneel.

Cultuurhistorisch

- *Er is een bijzondere relatie tussen de stedenbouwkundige structuur met de dijk en de Dorpsstraat en de historische groei van het Oude Dorp.*
- *Het aanwezige historische patroon met structuur en bebouwing is nagenoeg authentiek en gaaf.*
- *De cultuurhistorische betekenis wordt versterkt door een grote concentratie aan rijksmonumenten (7) en gemeentelijke monumenten (10). Daarnaast zijn er nog diverse waardevolle panden.*

Functioneel

- *Er is sprake van een evenwichtige mix aan gebruiksvormen met woningen, maatschappelijke voorzieningen en beperkte horeca en detailhandel.*
- *Reclame-uitingen zijn beperkt aanwezig.*
- *Passend in het dorpsbeeld zijn de aanwezige cultureel-maatschappelijke en ambachtelijke gebruiksvormen.*

- *De aanwezige bedrijvigheid is kleinschalig en niet storend. Uitzondering is de bakkerij aan de Singel, deze is door zijn massa en functie storend voor de omgeving.*

Stedenbouwkundig

- *Het verloop van de dijk in samenhang met het lager gelegen deel van de Dorpsstraat en het Doormanplein vormen de belangrijkste structuurdragers.*
- *De structuur van de dijk wordt vooral bepaald door de verhoogde ligging, maar de continuïteit wordt onvoldoende versterkt door inrichting. Hierdoor is er weinig samenhang tussen de Singel en het verhoogde deel van de Dorpsstraat.*
- *De dijk met de losse bebouwing levert diverse zichtlijnen en doorgangen naar de lager gelegen Dorpsstraat, Doormanplein of Oude Haven. Dit versterkt de beleving van een dijklichaam.*
- *Door het tracé van de Schaatsbaan, 1e Barendrechtseweg en Hoefslag kent het gebied een relatief rustig verblijfsklimaat. Desondanks is er veel verkeer wat vooral bij de smallere profielen voor problemen kan zorgen.*
- *De Oude Dorpskern onvoldoende herkenbaar vanaf de kruisingen van de Dorpsstraat met de Schaatsbaan en met de Hoefslag.*

[Waardering]

Door per gebiedsdeel een selectieve gradatie aan te brengen in de mate aan bescherming kan gericht beleid worden gevoerd. Deze gradaties zijn richtinggevend en gebaseerd op de aanwezige kenmerken.

- Behouden
- Respecteren
- Vernieuwen

Openbare ruimte

- *De openbare ruimte heeft een bijzondere balans tussen een stenig en groen karakter met beeldbepalende pleinruimten en fraai ingerichte groene elementen, zoals het kerkerf, boerenerven en tuinen.*
- *Intensief parkeren langs de Dorpsstraat en op het Doormanplein schaadt het cultuurhistorische karakter en stoort de verblijfskwaliteit.*
- *Het profiel en de bestrating is eenvoudig, maar heeft onvoldoende samenhang om de structuur en diversiteit aan gebruik van de ruimten te benadrukken.*
- *Het straatmeubilair kent een redelijke samenhang. Zitgelegenheden en fietsrekken/beugels zijn beperkt aanwezig.*

Bebouwing en erven

- *Het bebouwingsbeeld kent eenheid in verscheidenheid in typologie, architectuur, kleur- en materiaalgebruik. Deze individualiteit is bepalend voor het karakter.*
- *De Watertoren en de op een terp gelegen dorpskerk vormen een unieke combinatie.*
- *De historische beeldwaarde van de bebouwing wordt bepaald door de vrijstaande kleinschalige bouwmassa's bestaande uit onder meer authentieke dijkbebouwing veelal boven aan de dijk en agrarische bebouwing onder aan de dijk.*

- *Karakteristiek zijn de vele afgeknotte en ingezwenkte tuitgevels en de afwisseling van zowel subtiele als juist decoratieve gevelversieringen.*
- *De groenaanleg van de tuinen en boerenerven draagt bij aan de parkachtige kwaliteit van Barendrecht.*

Waardering

De cultuurhistorische waarden van de ruimtelijke structuur, het bebouwingspatroon en de monumentale architectuur behoeven een integrale bescherming. Om zorgvuldig met de verschillende karakteristieken van het gebied om te gaan en tegelijkertijd mogelijkheden te bieden voor vernieuwing is onderscheid gemaakt in de volgende gradaties; behouden, respecteren en vernieuwen.

Behouden

Uitgangspunt is behouden van historische, stedenbouwkundige structuur en architectonische kenmerken. Bij incidentele verandering dient gestreefd te worden naar een optimale vormgeving zoals vanuit cultuurhistorisch besef behoort. Aangewezen zijn alle monumenten en het kerkerf inclusief enkele beeldbepalende bomen langs de Dorpsstraat. Daarnaast dient de gehele structuur van dijk en Dorpsstraat behouden te blijven.

dorpskerk met tuin op donk is zeer waardevol

Respecteren

Het betreft hier de bebouwing en de openbare ruimte die in meer of mindere mate een samenhangend en/of beeldbepalende functie hebben in het gebied. Uitgangspunt is dat stedenbouwkundige en/of architectonische karakteristieken gerespecteerd dienen te worden. Niet kopiëren, maar afstemmen is hier het uitgangspunt.

Met betrekking tot de bebouwing zijn er meerdere beeldbepalende panden die het bebouwingspatroon en -beeld van de dorpskern versterken. Bij wijziging of vervanging dient met respect voor de aanwezige of oorspronkelijke kenmerken te worden omgegaan. Voor de openbare ruimte vormen de Singel en Dorpsstraat de belangrijkste te respecteren structuurdragers. Een betere inrichting kan de structuur versterken. Overige te respecteren ruimten zijn de pleinen, de tuinen en de boerenerven langs de Dorpsstraat.

Vernieuwen

Het gaat hier om elementen binnen het gebied die nu of in de toekomst storend zijn of worden. Er zijn nog geen termijnen aangegeven wanneer de vernieuwing plaats moet vinden. Het is daarom meer een constatering waaraan nog prioriteiten gekoppeld moeten worden.

Met betrekking tot de openbare ruimte kan een herinrichting van de Singel en het verhoogde deel van de Dorpsstraat, de continuïteit van de dijk versterken. Bij de kruising van de Dorpsstraat met de Hoefslag kan een herinrichting de herkenbaarheid van deze entree tot de Oude Dorpskern sterk verbeteren. Hetzelfde geldt voor de entree van de Dorpsstraat/Singel bij de kruising met de Schaatsbaan. Een minder verkeerskundige inrichting en begeleidende gevelwanden of bomen kunnen deze entree een meer uitnodigend karakter geven.

Bij de vormgeving en inrichting van de openbare ruimte dient men zorgvuldig te kijken naar de stedenbouwkundige betekenis als entree en de relatie met de Dorpsstraat en Singel. De relatie tussen de Oude Dorpskern en de dijk als doorgaande historische lijn moet blijven bestaan. Invulling van deze entrees dient dit te versterken. Daarnaast kan met accentvorming door bebouwing en/of inrichting van de openbare ruimte de entreewerking verbeterd worden.

Het heeft ook de aanbeveling om prioriteit te leggen bij een herinrichting van het dorpshart en dan met name het Doormanplein in relatie tot de Dorpsstraat. Door een oplossing voor de parkeerproblematiek te bieden kan met een herinrichting een samenhangend en bijzonder fraaie en aangename verblijfskwaliteit gecreëerd worden.

Ook de Oude Haven is aan vernieuwing toe. Herstructurering, groenvoorzieningen en intensiveren van parkeermogelijkheden zal hier de uitdaging zijn.

Op enkele plekken zijn er mogelijkheden voor nieuwbouw. Het gaat hierbij om twee locaties aan de Dorpstraat waar deze de Singel kruist. Beide locaties zijn percelen waar voorheen een woning heeft gestaan en waar nieuwbouw in vergelijkbare omvang en uitstraling mogelijk is.

Het is ook aan te bevelen om op termijn toch na te denken over herplaatsing van de bakkerij Pot, waardoor ter plekke mogelijkheden ontstaan om het karakter van de Singel te versterken. Bij nieuwbouw dient men het bestaande bebouwingspatroon van vrijstaande kleinschalige dijkbebouwing te respecteren. De omliggende bebouwingsmassa's kunnen hiervoor richtinggevend zijn.

[Begrenzing]

Voor de begrenzing is niet alleen gekeken naar de bebouwde percelen maar ook naar de openbare ruimte, die ook een belangrijke rol heeft in de cultuurhistorische betekenis van de Oude Dorpskern.

Het aan te wijzen gemeentelijke beschermd dorpsgezicht is begrensd op basis van perceelsgrenzen. De begrenzing is inclusief de aangrenzende perceelsgrenzen. Het hiernaast aangegeven gebied omvat de percelen aan de Dorpsstraat, de Singel en de openbare ruimte, daarbij inbegrepen de Oude Haven tot aan de gevel van de gestapelde woningbouw. Het perceel van de school aan de Dorpsstraat 184 is voor een klein deel meegenomen wat grenst aan de Dorpsstraat.

Het gebied heeft een compacte vrijwel rechthoekige vorm van ca. 300 bij 200 meter met een uitloper van ca. 200 meter langs de dijk naar het noordwesten.

6. BESCHERMD DORPSGEZICHT

Op basis van de huidige stedenbouwkundige situatie en de aanwezige cultuurhistorische en ruimtelijke waarden, is het gebied van een zodanig belang dat het behoort te worden aangewezen als een gemeentelijk beschermd dorpsgezicht.

Met het aanwijzen als gemeentelijk dorpsgezicht wordt de cultuurhistorisch, stedenbouwkundig en architectonisch waardevolle betekenis van de Oude Dorpskern gewaarborgd. De Oude Dorpskern heeft een hoge cultuurhistorische waarde omdat een concentratie aanwezig is van:

- *Archeologische waarden door de aanwezigheid van een terp met een grote kans op archeologische bewoningssporen.*
- *Historisch landschappelijke waarden door de aanwezigheid van een oude dijk behorend bij de inpoldering waarvan het dorp Barendrecht zijn ontstaan dankt. Deze dijk maakt een karakteristieke bocht rond de terp van de dorpskerk.*
- *Stedenbouwkundige waarden door een nederzetting van het dijkdorptype, met een verdichting rond de dorpskerk. Dit type is kenmerkend voor de Zuid-Hollandse eilanden. Door de ruime bocht van de dijk rond de terp met de dorpskerk ontstaat ruimte voor het laaggelegen deel van de Dorpsstraat.*

Naast deze waarden is er in de Oude Dorpskern eveneens sprake van:

- *Ensemblewaarde door de grote concentratie van monumenten en beeldbepalende panden.*
- *Architectuurhistorische waarden door de aanwezigheid van bijzondere gebouwen, met name de kerk en de watertoren. De ingezwenkte lijstgevels bij veel panden zijn karakteristiek voor de regio.*
- *Typologische waarden door de voor de regio karakteristieke bebouwing en de karakteristieke plaatsing ten opzichte van de dijk. De beide boerderijen binnen het gezicht zijn van zijlansdeeltype en zijn kenmerkend voor de regio.*
- *Een grote gaafheid van zowel de panden als de oorspronkelijke structuur.*
- *Lokaal historische waarden door de aanwezigheid van voor het dorp belangrijke openbare gebouwen en woningen van notabelen.*
- *Een unieke identiteit door de combinatie van terp met dorpskerk en dichtbijgelegen watertoren op de plek van voormalig de begraafplaats.*

Het voorgestelde Dorpsgezicht is daardoor van belang vanwege de historisch gegroeide structuur, samenhang en vanwege het historische beeld.

7. RICHTLIJNEN

Voor nieuwe bouwplannen, renovatie, uitbreidingen en herinrichting openbare ruimte kunnen onderstaande richtlijnen leidend zijn bij de planvorming. Deze richtlijnen vormen tevens het beoordelingskader voor de monumenten- en welstandscommissie. Dat betekent overigens niet dat elk bouw- of renovatieplan moet voldoen aan alle onderstaande richtlijnen. Het zijn geen voorschriften, maar vormen tezamen een kader waarbinnen een plan moet passen. Overigens is het niet alleen het collectieve belang van een aangenaam dorpsgezicht dat hier een rol speelt, ook het individuele belang zal meewegen bij de beoordeling van een plan. Daarbij kan het mogelijk zijn dat dit belang met een kleine aanpassing in het plan alsnog een bijdrage levert aan het gewenste beeld. Beoordeling van plannen geschieden daarom altijd in overleg met de initiatiefnemer en met inachtneming van onderstaande richtlijnen. Bij advisering met betrekking tot monumenten zullen de richtlijnen strenger worden toegepast.

De richtlijnen hebben uitsluitend betrekking op het te beschermen dorpsgezicht en zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. Behoud van stedenbouwkundige structuur
2. Behoud van monumentale architectuur
3. Respecteren van eenheid in verscheidenheid
4. Streven naar een aangename verblijfskwaliteit

Bebouwing en erven

Behoud van de cultuurhistorische waarde van kleinschalige vrijstaande individuele elementen met verscheidenheid aan maten en verschijningsvormen binnen het aanwezige scala aan architectuurstijlen.

Positie op het erf

- *Voorgevelrooilijn is afhankelijk van de vorm van de openbare ruimte; de mate van aaneengesloten/vrijstaand en de overgang openbaar-privé. Behouden en waar mogelijk versterken van aanwezige rooilijnen/structuur.*
- *Bebouwd oppervlak beperken tot bestaande situatie en bewaren van open ruimte, met name op de (achter)erven en de groene binnenterreinen.*
- *De positie van de voorgevel/entrees is afhankelijk van de leesbaarheid van de relatie openbaar-privé. Dat betekent dat direct aan de straat gelegen voorgevels hun hoofdentree aan de straat dienen te behouden. Vrijstaande bebouwing ruim teruggelegen op het erf kunnen hun hoofdentree aan de zijkant hebben. Extra aandacht voor verbijzondering van hoekentrees.*
- *Voortuinen vrij houden van bebouwing. Kleine bouwwerken ten behoeve van parkeren, berging, fietsstalling, emballage etc. uitsluitend achter de achtergevel van het hoofdgebouw situeren.*

[Stedenbouwkundig geëigende locaties]

Verbijzondering op locaties is mogelijk als dit de aanwezige stedenbouwkundige structuur versterkt. Verbijzondering kan in vorm van bouwhoogte, situering, kapvorm, nokrichting of gevelbeeld.

Voorbeelden van verbijzondering zijn de hoeken van pleinen, de accentuering van straat- en/of gebiedsentrees en/of de kruising van structuurdragers zoals de doorgang van Doormanplein naar Singel.

Peilen

- *Behouden van bestaande peilen begane grond. Aandacht voor invloed op het straatbeeld en relatie met belendingen. Een verhoogd peil t.b.v. voornaamheid functie is geoorloofd.*
- *Trappen en hellingbanen ter overbrugging van verschil tussen maaiveld en peil uitsluitend op eigen erf binnen de perceelsgrenzen (behalve de reeds aanwezige overbruggingen in de openbare ruimte).*
- *Bij panden langs de dijk kan er sprake zijn van hoogteverschil tussen achter- en voorzijde.*
- *Peil eerste verdiepingvloer afhankelijk van de relatie tot belendingen.*

Massa en vorm

- *Bij renovatie en vervangende nieuwbouw behoud van oorspronkelijke massa en hoofdvorm.*
- *Behoud van eenvoudige vaak rechthoekige hoofdvorm.*
- *In dorpshart: afstemming op belendende panden met maximaal 2 bouwlagen en kap en op stedenbouwkundig geëigende plaatsen 3 bouwlagen met kap.*
- *Langs dijk (Singel en verhoogde deel Dorpsstraat): afstemming op belendende panden met maximaal 1 bouwlaag en kap en op stedenbouwkundig geëigende plaatsen 2 bouwlagen met kap.*

- *Bij kapvormen over het algemeen uitsluitend zadelpak met of zonder wolfseind, schildkap of in een samengestelde vorm. Uitzonderingen uitsluitend op stedenbouwkundig geëigende locaties. Geen platte daken op hoofdebouwen.*
- *Afwisseling van nokrichting respecteren. Kaphoogte afstemmen op de bebouwingshoogte met als uitgangspunt minimaal de helft van de goothoogte bij maximaal 3 bouwlagen.*
- *Bijgebouwen, aan- en uitbouwen achter op het erf maximaal één bouwlaag met eventueel een zadelpak.*
- *Nieuwe dakkapellen alleen op achterzijde pand met beperkte maat en vorm als een ondergeschikte toevoeging aan het dakvlak. De voet los van de goot of lijst situeren, maar dakkapel niet boven de helft van het dakvlak plaatsen.*

Gevelbeeld

- *Behouden van afwisseling in smalle en bredere parcellering zichtbaar in diversiteit aan gevelbreedten. Bij brede gevels past een beperkte gevelhoogte en omgekeerd past bij smalle gevels een hogere gevel. Gevels bestaan over het algemeen uit één vlak.*
- *Bij renovatie en vervangende nieuwbouw is de oorspronkelijke architectuur richtinggevend.*

Verbijzondering door verhoogde entree

- *Bij nieuwbouw is het uitgangspunt om een relatie aan te gaan met het architectuurbeeld van de omgeving door gebruik van bestaande karakteristieken.*
- *Van belang is het behoud van de bestaande verticale geleiding door penanten, verticale gevelopeningen, smalle segmentering in verhouding tot hoogte. Ook bij lage bebouwingen met brede gevels behouden van verticaliteit in gevelopeningen.*
- *Behouden van aanwezige tuitgevels in afgeknotte en/of ingezwenkte vorm. Bij nieuwbouw kan dit geveltype richtinggevend zijn.*
- *Daklijsten zorgen voor een duidelijke beëindiging van de gevel.*
- *Behoud van aanwezige gevelversieringen en ornamenten. In dorpshart kan een uitgesproken gevelversiering passend zijn op stedenbouwkundig geëigende locaties en bij panden met een voorname functie. Over het algemeen geldt het behouden van fijne detaillering in kleine elementen als gootklossen, ankers, belijning en baksteenpatronen in het gevelvlak.*
- *Dakvlak aan voorzijde beperken van dominant aanwezige toevoegingen. Dakramen aan de voorzijde zijn in ondergeschikte vorm mogelijk. Zonnecollectors alleen op achterzijde.*

Materialen en kleuren

- *Gevelmaterialisering beperken tot het aanwezige metselwerk, wit stucwerk of blokpleistering met schijnvoegen. Eenheid per gevel behouden, binnen één gevel geen diversiteit in gevelmaterialisering. Uitsluitend onderscheid in materiaal bij versiering, ornamenten en plint.*
- *Behouden van reeds aanwezige traditionele, ingetogen en duurzame materialen en kleuren, zoals aardkleurige baksteen, natuursteen etc. Geen kalkzandsteen, betonsteen of plaatmateriaal en dergelijke.*
- *Behouden van handvorm- en vormbaksteen. Geglazuurde steen of verblendsteen alleen ter versiering in bijvoorbeeld een gevelband. Geen strengperssteen voorzien van een structuur of tekening door stempelrollen.*
- *Respect voor het oorspronkelijke voegtype, veelal vlak doorgesmeerde voeg en bij uitzondering snij- of knipvoeg. Voegen zichtbaar houden.*
- *Aanwezige plinten of trasramen behouden en bij nieuwbouw terugbrengen vormgegeven in natuursteen of donkerkleurige baksteen.*
- *Deuren, kozijnen en ramen in hout uitvoeren.*
- *Referentiekleuren voor houtwerk zijn wit (lood-/titaan-, bentheimer), okergeel/-grijs, zwart, monumentengroen, donkerblauw, rood (vermiljoen, ossebloed). Geen contrasterende kleuren zoals felle of neonkleuren.*

- *Beglazing uitsluitend transparant, geen spiegel of getint glas. Glas-in-lood behouden en indien mogelijk op een cultuurhistorisch verantwoorde wijze en vormgeving terugbrengen.*
- *Op de kappen vooral Hollandse pannen (Hol, VHP en OVHP) en Tuile-du-Nord pannen. Keramische pannen in rood of blauwgrijs gesmoorde kleur toepassen. Niet ge-glazuurd.*
- *Bijgebouwen, aan- en uitbouwen uitvoeren in metselwerk of donker gepotdekseld hout. Regulier damwandprofiel, laagwaardige plaatmaterialen, kunststof beplating of betonbouw is niet toegestaan. Vrijstaande bijgebouwen niet wit schilderen.*

Erfafscheidingen

- Erf afscheidingen dienen het dorpse en historische karakter te versterken.
- Eenvormig met een ingetogen vormgeving door groene hagen, ijzeren hekwerken of gemetselde muurtjes.
- Erfafscheidingen op zijerven zichtbaar vanaf de openbare weg met evenveel zorg behandelen als erfafscheidingen op voorerf.
- Hoogte op voorerf maximaal 1.20 m. Op achtererf maximaal 2.00 meter.

Puienbeleid

- *Winkelfront/etalage dient te passen bij de schaal van de gevel en geïntegreerd te worden in de gevelstructuur en architectuur.*
- *Rolluiken en –hekken dienen voor minimaal 70% aan open traliewerk te bestaan. De maat afstemmen op aanwezige glasopening. Beveiliging en rolkasten aan de binnenzijde van de gevel monteren.*
- *Gevelreclame conform criteria opgenomen in bijlage 5 ‘Nota Welstandsbeleid Reclame-uitingen’ behorende bij de gemeentelijke welstandsnota.*
- *Zonneschermen en markiezen zijn mogelijk, afhankelijk van de vormgeving met ingetogen kleurgebruik, geen merkreclame, naamgeving alleen in ingetogen vorm op volant, uniforme kleur of klassiek gestreepte patronen.*
- *Airco-units en (schotel)antennes in pandig of onzichtbaar vanaf de openbare ruimte plaatsen.*
- *Muziekinstallaties en camera’s alleen indien noodzakelijk en dan ondergeschikt en passend in gevelstructuur/-beeld.*
- *Geen vrijstaande reclameobjecten, ook niet in voortuin/-erf.*

[Eenheid, samenhang en eenvoud]

Uitgangspunt is dat alle inrichtingselementen onderdeel vormen van een samenhangend geheel. Een integrale aanpak per gebiedsdeel is daarom essentieel. Er zijn drietal gebiedsdelen te onderscheiden.

1. Dorpshart (Dorpsstraat en aanliggende pleinen)
2. Dijkstructuur (Singel en verhoogde deel van de Dorpsstraat)
3. Knopen (Schaatsbaan/Dorpsstraat en Singel/Dorpsstraat)

Openbare ruimte

Om in de Dorpsstraat en Doormanplein een aangenaam verblijfsgebied te creëren biedt de huidige verkeersrouting en parkeermogelijkheden onvoldoende ruimte. Het is daarom nodig om hiervoor oplossingen te vinden, waarbij gewaakt moet worden om niet alle levendigheid uit het Dorpshart te verdrijven. Het doel is om voldoende ruimte te creëren voor voetgangers en verblijfsruimte. In hoofdstuk 8 wordt een eerste aanzet gegeven met verschillende oplossingen die nader onderzocht kunnen worden.

Inrichting

- *De inrichting van de openbare ruimte dient zorgvuldig en bescheiden te zijn. Eenvormigheid, samenhang en eenvoud zijn de belangrijkste uitgangspunten.*
- *De inrichting dient de historische structuur te benadrukken. Onderscheid tussen dorps hart, dijk en entrees terughoudend maar duidelijk vormgeven.*
- *Behouden van aanwezige bomen en alleen toevoegen van bomen indien deze de historische structuur versterken. Bomen op verharding bij voorkeur voorzien van metalen boomroosters en eventueel boomkooien.*
- *Bestaande groenstroken of -vakken behouden. Nieuwe groenstroken of -vakken dienen uitsluitend als deze de historische structuur versterken.*
- *Langs de weg langsparkeervakken. Vakken herkenbaar vormgeven.*

- *Voor de Dorpsstraat en aanliggende pleinen is een gelijkvloers profiel gewenst.*
- *Afwijkende vormgeving van pleinen kan ruimte benadrukken.*
- *Aanvullende verkeersmaatregelen zoals drempels of asverspringingen niet toepassen. Deze verstoren de stedenbouwkundige structuur.*
- *Een verlaging van het trottoir toepassen op kruisingen en oversteekplaatsen als er geen sprake is van een gelijkvloers profiel, bij invalidenparkeerplaatsen en bij afvalcontainers.*

Bestrating en materiaal

- *Voor het dorps hart geldt dat gebakken materiaal (bij voorkeur waalformaat) de boventoon moet voeren, waarbij het onderscheid tussen de verschillende functies van het gelijkvloerse profiel subtiel in materiaal of verband aangegeven kan worden. Eventueel gescheiden door een molgoot of ijzeren lijngoot. Geen betonnen molgoten.*
- *Door een afwijkende bestrating en materiaal kan de betekenis van een pleinruimte benadrukt worden.*
- *Voor de entrees/knopen dient een afwijkend en hoogwaardige materialisering te worden toegepast om de betekenis van deze locaties te benadrukken.*

- Voor de dijk (Singel en verhoogde deel Dorpstraat) is een traditionele bestrating mogelijk, met een geasfalteerde rijbaan of bestraat met klinkers en verhoogde trottoirs met tegels en –banden. Aandacht voor eenduidig materiaalgebruik langs gehele dijk.

Straatmeubilair

- Beperken in hoeveelheid. Uitsluitend meubilair plaatsen als daarvoor een goede aanleiding is. Zitbankjes op pleinen, fietsrekken geconcentreerd bij voorzieningen eventueel als antiparkeer-maatregel. Bij plaatsing letten op doorloop en toegankelijkheid van looproutes.
- Bij de keuze van straatmeubilair dient gelet te worden op gebruikersvriendelijkheid, vandalismebestendigheid, veiligheid en beheer. Het meubilair dient ook aan te sluiten op de eigenheid en eenvoudige karakter van de dorpskern.
- Eenvormigheid is het belangrijkste uitgangspunt. Bestaand meubilair in zwarte kleur kan richtinggevend zijn. Maar bij vernieuwing heeft het de voorkeur te kijken naar hout, staal en natuursteen. Natuureigen kleuren, zwart, grijs en/of gegalvaniseerd staal vormen daarin de hoofdtoon.

- Op stedenbouwkundig geëigende locaties kan men overwegen om van de standaard af te wijken om een bijzondere plek in de openbare ruimte te accentueren (bijv. op pleinen). Voorkom verschillend meubilair die binnen hetzelfde zichtveld conflicteren.
- Lichtmasten dorpshart conform huidige situatie. Onderscheid per gebiedsdeel is mogelijk, maar niet noodzakelijk. Belangrijkste is dat ook een afwijkende lichtmast de continuïteit in structuur van de dijk kan versterken. Historisch vormgegeven lichtmasten in kerkerf behouden, deze benadrukken bijzonder historisch karakter van tuin.
- Zo min mogelijk obstakels zoals paaltjes en verkeersborden in de openbare ruimte. Uitgangspunt is dat er geen paaltjes en verkeersborden geplaatst worden, tenzij er sprake is van een noodzaak die niet anders opgelost kan worden.
- Collectieve afvalcontainers concentreren op één plek, buiten het historisch dorpshart (bijv. op Oude Haven) en/of ondergronds.
- Geen vrijstaande reclameobjecten, ook niet in voortuin/-erf.

Afwijkende bestrating kan pleinfunctie benadrukken

In de Dorpsstraat en pleinen een gelijkvloers profiel

Boomroosters verfraaien inrichting.

8. IMPLEMENTATIE

Procedure aanwijzen beschermd dorpsgezicht

Bescherming van cultuurhistorisch waardevolle gebieden op gemeentelijk niveau is een strikt gemeentelijke aangelegenheid en kan naar eigen inzicht en overeenkomstig de gemeentelijke inspraakverordening uitgevoerd worden.

Gemeentelijke monumentenverordening

In de gemeentelijke monumentenverordening staat een duidelijke definitie van een van gemeentewege beschermd cultuurhistorisch waardevol gebied. Deze verordening verleent een goede juridische status aan het te beschermen gebied. De verordening moet zowel voor de gemeente als voor de burger duidelijkheid scheppen, waarbij de opgenomen begrenzing van het gebied; de cultuurhistorische waarden; de richtlijnen voor sloop of wijziging van bouwwerken en openbare ruimte, en de inpassing van eventuele nieuwe elementen, bepalend zijn voor het beleid van het beschermd dorpsgezicht.

Procedure

De raad heeft de verordening vastgesteld waarin de mogelijkheid wordt geregeld om beschermde gemeentelijke gezichten aan te wijzen. Daarin staat in artikel 15 dat het college van B&W uit eigen beweging of op verzoek een gezicht/gebied mag aanwijzen. Voordat het college over de aanwijzing een besluit neemt vraagt zij advies aan de monumentencommissie.

De uiteindelijke aanwijzing gebeurt door B&W en het gemeentelijk apparaat. Het college beslist binnen 12 weken na ontvangst van het advies van de monumentencommissie, maar in ieder geval binnen 20 weken na de adviesaanvraag (art. 16 van de monumentenverordening).

Handhaving

De gemeente dient te bepalen hoe ze het beleid m.b.t. tot het beschermde gebied daadwerkelijk gaat handhaven en of de nodige middelen (o.a. inhoudelijke kennis) aanwezig zijn. Het is in ieder geval aan te bevelen een nieuw bestemmingsplan op te stellen.

Het is noodzakelijk dat het hele gemeentelijke apparaat wat veiligstelling en versterking van de cultuurhistorische waarden in het gebied betreft op één lijn zit (Monumentencommissie, Welstandscommissie, afdeling Monumenten, afdeling Bouwen en Wonen / vergunning en handhaving etc.). Voorliggend beeldkwaliteitplan kan daarbij als integraal beleidsplan dienen.

Overige instanties

Het is raadzaam, doch niet verplicht, om het gemeentelijke besluit tot een van gemeentewege beschermd cultuurhistorisch waardevol gebied op te nemen in een provinciaal of regionaal streekplan.

Bestemmingsplan of beheersverordening?

Het vigerende bestemmingsplan is consoliderend van aard en biedt daardoor voldoende mogelijkheden om de bestaande stedenbouwkundige structuur en de bebouwingsmassa's te waarborgen. Het bestemmingsplan is echter onvoldoende geschikt om de cultuurhistorische of architectonische karakteristieken te beschermen. Daarnaast is het plan op meerdere punten verouderd ten opzichte van de huidige denkwijzen en wetgeving.

In de monumentenverordening is aangegeven dat na het vaststellen van een gemeentelijk beschermd dorpsgezicht een nieuw bestemmingsplan met grondige onderbouwing moet worden vastgesteld. Eventueel bestaande bestemmingsplannen moeten zó worden aangepast dat de cultuurhistorische waarden van het gebied veilig worden gesteld.

Met de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening (1 juli 2008) is er ten aanzien van de bestemmingsplan één en ander veranderd. Voor beschermde dorpsgezichten is met name artikel 3.38 interessant ten aanzien van beheersverordeningen. In dit artikel is bepaald dat de gemeenteraad in afwijking van artikel 3.1 (het bestemmingsplan) voor gebieden een beheersverordening kan vaststellen waarin het beheer van dat gebied overeenkomstig het bestaande gebruik wordt geregeld.

Een beheersverordening biedt een meer simpele en goedkopere regeling dan een op beheer gericht bestemmingsplan. Op het moment dat er zich geen ruimtelijke ontwikkelingen voordoen, met andere woorden in het gebied geen nieuwe bestemmingsplannen of planherzieningen of projectbesluiten zijn te verwachten, kan er een beheersverordening worden gemaakt. Wat precies wordt verstaan onder ruimtelijke ontwikkelingen dient nader bekeken te worden. De VNG heeft hiervoor een handreiking samengesteld.

Het heeft de aanbeveling te onderzoeken wat specifiek voor de Oude Dorpskern nodig wordt geacht.

Welstandsbeleid

De welstandsnota biedt voor de Oude Dorpskern onvoldoende houvast als het gebied aangewezen wordt als beschermd dorpsgezicht. Ondanks dat het gebied in de welstandsnota wordt gezien als waardevol gebied, waarmee behoudend en met zorg voor de bestaande ruimtelijke kwaliteit moet worden omgegaan, bieden de welstandscriteria te weinig houvast voor sturing van ontwikkelingen en bescherming van de daar aanwezige kwaliteiten.

Aanbevolen wordt de welstandsnota op dit onderdeel te herzien en een koppeling te maken met de in dit stuk opgenomen richtlijnen ten aanzien van bebouwing.

Bronnen

Monumentencommissie Barendrecht (2007), Aanzetnotitie Oude Dorpskern: kenmerken, betekenis en waarden, ir. M.A. Ouwens

Gemeente Barendrecht (2007), diverse plannen en documenten, www.barendrecht.nl

Gemeente Barendrecht (2007), Luchtfoto april 2007

Provincie Zuid-Holland, Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland, regio Hoeksche Waard, IJsselmonde en Dordrecht (Den Haag, 2003)

Provincie Zuid-Holland / Buro Maas, Een beeld van het Zuid-Hollandse landschap, samenvatting van het landschapsonderzoek (Den Haag 1981-1992)

R. Stenvert e.a., Monumenten in Nederland, Zuid-Holland (Zeist/Zwolle 2004)

D. van Koten en L. van der Toren, IJsselmonde toen en nu (IJsselmonde 1999)

Kadaster, Eerste kadastrale minuutkaart (ca. 1820)

E. Schilders (red.) Grote Historische Atlas Zuid-Holland ca. 1905, (Tilburg 2005)

Diverse Militair topografische kaarten, o.a. uit 1850, 1900

Topografische Dienst Delft, Stafkaart departement van Defensie, verkend 1961, uitgegeven 1964, kaartblad 37 Rotterdam.

Colofon

In opdracht van:

GEMEENTEBARENDRECHT

Binnenhof 1
2991 AA Barendrecht

Met dank aan:

Dhr. A. Kramer (voorzitter monumentencommissie)
Dhr. M.A. Ouwens (lid monumentencommissie)
Dhr. H. Lievaart (stedenbouwkundige)
Dhr. M. Sturuss (luchtfoto en digitaal kaartmateriaal)

Onder supervisie van:

DORP, STAD & LAND

Adviseurs
Ruimtelijke Kwaliteit

Stationsplein 45a
Postbus 29129
3001GC Rotterdam
010 280 94 45
dsl@dorpstadenland.nl
www.dorpstadenland.nl

Uitgevoerd door:

SCHOUT R V & B

Ruimtelijke vormgeving en beleid
Dhr. S. Schout
Resedastraat 9, 4818GR Breda
06 24606699
info@schoutrvb.nl
www.schoutrvb.nl

i.s.m. Bureau Helsdingen

Onderzoek en advies cultuurhistorie
Dhr. P. den Hertog
Helsdingse Voorweg 2a
4133 ND Vianen
0347 370 651
advies@bureauhelsdingen.nl
www.bureauhelsdingen.nl